

Sanna Sahinjoki

LASTEN KESKINÄISEN
VÄKIVALLAN KOKEMUKSIA
KARTOITTAVAN
KYSELYLOMAKKEEN
LAATIMINEN

Opinnäytetyö
Hoitotyön koulutusohjelma

Huhtikuu 2012

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU

Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkelin University of Applied Sciences		Opinnäytetyön päivämäärä 5.4.2012
Tekijä(t) Sanna Sahinjoki	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Hoitotyön koulutusohjelma - Sairaanhoidtaja	
Nimeke Lasten keskinäisen väkivallan kokemuksia kartoittavan kyselylomakkeen laatiminen		
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa kyselylomake Savonlinnan perhepalvelukeskukselle. Tavoitteena on lomakkeen avulla saada tietoa ala-asteikäisten eli 6–12 -vuotiaiden lasten keskinäisistä väkivallan kokemuksista. Kyselylomake toimii väkivallan puheeksi ottamisen apuvälineenä perhepalvelukeskuksen vastaanotolla käyvien lasten kanssa.</p> <p>Opinnäytetyöni teoriaosuudessa käsittelen lapsen kehitystä syntymästä noin 12 ikävuoteen saakka. Käsittelen myös väkivallan uhrin ja tekijän muotokuvaa sekä heidän ominaispiirteitään. Tietoa löytyy myös väkivallan seurauksista sekä väkivaltaan puuttumisesta.</p> <p>Lomakkeen laadin Jämsän ja Mannisen tuotekehittelyprosessin mallin mukaan. Tuotekehittelyprosessi sisältää viisi vaihetta: kehittämistarpeen tunnistamisvaihe, ideointi, luonnostelu, kehittäminen ja viimeistelyvaihe. Valmis lomake on Word-muodossa, ja se on opinnäytetyön tilaajan käytettävissä ja tulostettavissa. Kyselylomakkeen avulla haetaan vastausta seuraaviin kysymyksiin: Millaista väkivaltaa lapset ovat kohdanneet toisen lapsen toimesta kuluneen vuoden aikana? Millaista väkivaltaa lapset ovat itse kohdittaneet toisiin lapsiin kuluneen vuoden aikana? Kuinka väkivaltaa/kiusaamista kokenut lapsi oireilee sekä mistä syistä lapset ovat joutuneet väkivallan/kiusaamisen kohteeksi?</p>		
Asiasanat (avainsanat) lasten keskinäinen väkivalta, väkivaltainen lapsi, lapsuus, väkivallan seuraukset, koulukiusaaminen		
Sivumäärä 31 s. + 11 s.	Kieli suomi	URN
Huomautus (huomautukset liitteistä)		
Ohjaavan opettajan nimi Tuula Okkonen	Opinnäytetyön toimeksiantaja Itä-Savon sairaanhoitopiirinkuntayhtymä - Perhepalvelukeskus	

DESCRIPTION

 MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences		Date of the bachelor's thesis 5.4.2012
Author(s) Sanna Sahinjoki	Degree programme and option Degree programme in Nursing	
Name of the bachelor's thesis Preparing a questionnaire to be used when surveying children's experiences of violence.		
Abstract <p>The idea of this thesis was to produce a questionnaire for Savonlinna Family Services Center. The target of this thesis is to get information about primary school aged, 6-12 years old children's experiences of violence among them. The questionnaire is going to be an instrument, which helps the workers of Family Services Center to tackle kids about violence.</p> <p>In the theory part I discuss the development of children from birth until around 12 years of age. I will also handle the portrait of a victim of violence and of the person committing violence as well as the characteristics of both. This work also contains information about the consequences of violence and about interfering in violence.</p> <p>I drew up a questionnaire according to the product development model of Jämsä and Manninen. Product development contains five stages: Identifying a developmental need, creating new ideas, drafting, development and the finishing stage. The finished questionnaire is in Word form and it is available to be used and printed out by the client. The questionnaire is being used to find answer to the following questions: What kind of violence have children faced by another child during the past year? What kind of violence have children themselves targeted at other children during the past year? What kind of symptoms does a child have who has experienced violence or bullying and what are the main reasons why children have ended up being victims of violence?</p>		
Subject headings, (keywords) Violence among children, Violent child, Childhood, Consequences of violence, bullying		
Pages 31 p. + 11 p.	Language Finnish	URN
Remarks, notes on appendices		
Tutor Tuula Okkonen	Bachelor's thesis assigned by Itä-Savo Hospital District - Family Services Center	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS JA TAVOITE.....	2
3	LAPSI JA LAPSUUS	3
4	LAPSEN KASVU JA KEHITYS	4
	4.1 Vauvasta taaperoksi	4
	4.2 Leikki-ikästä varhaiseen nuoruuteen	6
5	AGGRESSIIVISUUS JA VÄKIVALTA	8
	5.1 Aggressiivisuus.....	8
	5.2 Henkinen väkivalta	9
	5.3 Fyysinen väkivalta	10
6	VÄKIVALTAINEN, KIUSAAVA LAPSI.....	11
7	VÄKIVALLAN UHRI.....	13
8	VÄKIVALLAN SEURAUKSET	14
9	VÄKIVALTAAN PUUTTUMINEN.....	16
10	KYSELYLOMAKE TUOTEKEHITTELYPROSESSINA.....	18
11	KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS.....	19
	11.1 Kehittämistarpeen tunnistaminen	19
	11.2 Ideointivaihe	19
	11.3 Luonnosteluvaihe.....	20
	11.4 Kehittelyvaihe.....	21
	11.5 Viimeistelyvaihe ja lomakkeen esittely	23
12	OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	25
13	POHDINTA	26
	LÄHTEET	28
	LIITTEET	
	1 Sopimus opinnäytetyön tekemisestä	
	2 Kirjallisuuskatsaus	
	3 Kyselylomake	
	4 Tutkimuslupa	

1 JOHDANTO

”Lapsiin kohdistuvasta väkivallasta epäillään usein toista lasta. Jopa puolessa lapsiin kohdistuvista väkivallanteoista epäiltynä on toinen lapsi tai nuori.” (Lasten keskinäinen väkivalta yleistä 2008.)

Vakavimmat seuraukset väkivallasta kohdistuvat väkivallan uhuriin. Hamaruksen (2008, 79) kirjassa käy ilmi, että erään kansainvälisen tutkimuksen mukaan pitkään jatkunut väkivalta aiheuttaa uhrilleen hyvin kauaskantoisia ja vakavia vaurioita. Tutkimuksessa oli tutkittu psyykkisistä sairauksista kärsivien taustoja ja sitä, mistä heidän traumansa olivat saaneet alkunsa. Monien skitsofreniaa sairastavien taustalta löytyi kokemuksia joko seksuaalisesta tai fyysisestä väkivallasta, johon myös kiusaaminen luetaan.

Lasten keskinäinen väkivalta on valitettava ja yleinen ilmiö nykypäivänä päiväkotikäisistä koululaisiin. Tämän opinnäytetyön tekemiseen kiinnostus minulla nousi jo heti opintojeni alettua vaihdettuani vuosien mittaan lähipiirini kanssa kokemuksia lasten, etenkin kouluikäisten lasten, lisääntyneistä väkivallan teoista. Muistan myös omassa lapsuudessa esiintyneen paljon fyysisistä ja henkistä väkivaltaa kouluikäisten keskuudessa. Opinnäytetyöni tekemisen aloitin keväällä 2011. Aiheen ajankohtaisuus kiinnosti silloin minua kovasti. Aiheesta teki hyvin haastavan se, että lasten keskinäisestä väkivallasta tutkittua tietoa on vielä hyvin vähän, etenkin hoitotyön näkökulmasta.

Työelämäyhteistyökumppanini ja ohjaajani varmistuttua rajasin opinnäytetyöni aiheen yhdessä työelämäohjaajani kanssa. Opinnäytetyölläni pyrin saamaan aikaan lomakkeen, jonka avulla voidaan saada tärkeää tietoa lasten väkivallantekojen yleisyydestä ja muodoista sekä myös väkivallan uhreista. Opinnäytetyöni tarkoitus on laatia kyselylomake Savonlinnan perhepalvelukeskukselle, jonka avulla voidaan saada tietoa lasten kokemasta väkivallasta, jonka aiheuttajana on toinen lapsi. Lomakkeen kysymysten tavoitteena on helpottaa väkivaltaan puuttumista. Väkivallan varhainen tunnistaminen ja siihen puuttuminen edistävät lasten terveyttä, kun tiedetään epäkohdat ajoissa ja pystytään tarttumaan niihin.

2 KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Kehittämistyöni tarkoituksena on laatia kyselylomake eli mittari Savonlinnan perhepalvelukeskukselle. Tavoitteena on saada lomakkeen avulla tietoa alakouluikäisten lasten kokemasta keskinäisestä väkivallasta, eli toisin sanoen myös kiusaamisesta. Alakouluikäisillä lapsilla tarkoitan 1.—6.-luokkalaisia eli 6—12-vuotiaita lapsia. Tavoitteena on lomakkeen avulla helpottaa puuttumista lasten keskinäiseen väkivaltaan ja sen seurauksiin. Kyselylomaketta on tarkoitus käyttää Savonlinnan perhepalvelukeskuksella käyvien lasten kanssa väkivallan puheeksi ottamisen apuvälineenä. Lasten vastausten perusteella perhepalvelukeskuksen hoitajat pystyvät tarpeen vaatiessa aloittamaan asian laajemman käsittelyn ja asioiden selvittelyn yhdessä lasten kanssa.

Kyselylomakkeen avulla vastausta haetaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaista väkivaltaa lapset ovat kohdanneet toisen lapsen toimesta kuluneen vuoden aikana?
2. Millaista väkivaltaa lapset ovat itse kohdistaneet toisiin lapsiin kuluneen vuoden aikana?
3. Kuinka väkivaltaa/kiusaamista kokenut lapsi oireilee?
4. Mistä syistä lapset ovat joutuneet väkivallan/kiusaamisen kohteeksi?

Tässä työn vaiheessa ei toteuteta kyselyjä lomakkeen avulla. Valmis kyselylomake jää tilaajalle. Työssäni väkivalta ja kiusaaminen ovat synonyymeja; käytän niitä molempia väkivallasta kirjoittaessani.

3 LAPSI JA LAPSUUS

Unicef (2009) määrittelee, että lapsella tarkoitetaan ”jokaista alle 18-vuotiasta henkilöä, ellei lapseen soveltuvien lakien mukaan täysi-ikäisyyttä saavuteta aikaisemmin.”

Lapsuutta on viime vuosisatojen kuluessa määritelty monin eri tavoin. Määritelmillä on pyritty lisäämään ymmärrystä lapsuudesta sekä ottamaan tietoisuus siitä haltuun. Määritelmillä on myös pyritty määrittelemään lapsien yhteiskunnallista asemaa. Jo varhaisessa historiassa lapsiin ja lapsuuteen on liitetty mystiikkaa. Katsottiin, että lapsissa oli luonnostaan taipumista pahaan ja se paha tuli kitkeä pois mahdollisimman varhain. Nykypäivänä tällaisia käsityksiä ei enää ole, mutta näitä piirteitä lapsiin suhtautumisessa vielä kuitenkin löytyy. (Vuorisalo 2004, 7.)

Lapsuus on kaikkia niitä asioita, joita aikuisuus ei ole. Lapsiin suhtautumisessa on erilaisia näkemyksiä ihmisten kesken, toisaalta lapset suljetaan yhteiskunnallisten asioiden ja päätöksenteon ulkopuolelle, toisaalta lapsia kohdellaan erityislaatusisesti, ja he saavat osakseen huolenpitoa, huomiota ja suojaa. (Karimäki 2008, 2)

4 LAPSEN KASVU JA KEHITYS

4.1 Vauvasta taaperoksi

”Lapsen kehto – valtakunta suurin,
siinä nukkuu pieni äärettömyys.
Salaperäinen on kehto keinuessaan:
Siinä tuuditellaan tulevaisuus.
Siinä odottavat kapaloissaan
kaikki voimat, kaikki tapahtumat,
kaikki viattomuus, kaikki synnit,
koko mystillinen ihmiselo.”

Uno Kailas

(Brummer & Enckell 2005, 11)

Vastasyntyneellä vauvalla kaikki aistit toimivat hänen ollessaan jo kohdussa. Vauvan hermoratakytkennät ovat täysin riippuvaisia siitä, kuinka paljon vauva saa virikkeitä lapsuudessaan. Virikkeiden puuttuminen vaarantaa vauvan ydinminän turvallisen kehittymisen. Riittävä hoiva auttaa vauvaa kehittämään omien tunteidensa itsesäätelyä. Lapsen tapa käsitellä tunteitaan ja havainnoida ympäristöään rakentuu varhaislapsuuden kokemuksista. (Brummer & Enckell 2005, 14—16; Nurmi ym. 2006, 29.)

Vauvan hymyily kertoo hänen hyvistä kokemuksistaan ja turvallisesta kiintymyksestä. Symbioosi luo luottamusta toisiin ihmisiin, ja se on hyvä varhaisen identiteetin lähde sekä luo pohjan lapsen pysyviin tunnesiteisiin. Jos tällaista vaihetta ei pystytä luomaan, vauvan kokemukset maailmasta ovat vain fyysisiä ja välinpitämättömästi lapsen suhtautuvien vanhempien lapsi voi kokea itsensä arvottomaksi. Vanhempien onkin tärkeää olla tunnetasolla läsnä olevia, jotta lapsen kokonaiskehitys pääsee eteneämään turvallisesti. (Brummer & Enckell 2005, 17; Nurmi ym. 2006, 30, 68.)

Eriytymisvaihe alkaa lapsella noin 4—5 kuukauden iässä ja jatkuu noin 10 kuukauden ikään. Jos vauva menettää äitinsä 3—6 kuukauden iässä, voi vauvalla esiintyä ana-

kliittinen depressio, joka voi myös pahimmillaan johtaa lapsen kuolemaan. (Brummer & Enckell 2005, 18—19.)

Vauvan harjoitteluvaihe alkaa noin 10 kuukauden iässä ja jatkuu noin 16—18 kuukauden ikään saakka. Tämän vaiheen aikana vauva uskaltaa olla fyysisesti erillään vanhemmistaan. Yksivuotiaiden lapsien kiintyminen näkyy erilaisissa käyttäytymistavoissa, joissa on havaittu kolme erilaista ryhmää. (Brummer & Enckell 2005, 20, 21)

- I. Turvallinen kiintymys. Lapsi osaa osaa ottaa lohdutusta vastaan ja näyttää tunteitaan.
- II. Välttelevä kiintymys. Lapsi on keskittynyt esineiden maailmaan eikä osaa hakea turvaa tai ilmaista tunnetilojansa, kuten hyvää tai huonoa oloa.
- III. Ristiriitainen kiintymys. Lapsi antaa ristiriitaisia viestejä tunteistaan. Toisaalta lapsi kaipaa turvaa ja tukea, toisaalta hän torjuu sitä.

Noin 16 kuukauden iässä lapsen elämässä alkaa anaalinen vaihe. Lapsi hallitsee omaa ruumistaan, hän liikkuu ja kävelee. Tämä vaihe on lapsen itsetunnolle tärkeä vaihe, kun lapsen taju todellisuudesta lisääntyy. Lapsen suurin tehtävä tässä vaiheessa on yhdistää vihan ja rakkauden tunteet. Kun lapsi kykenee tähän, hän ymmärtää sen, että vanhemmat rakastavat häntä silti ja ovat olemassa, vaikka he olisivatkin vihaisia hänelle tai hetken poissa. Kaksivuotias lapsi on hyvin tietoinen omasta sukupuolestaan. Häiriö varhaisessa äiti-vauvakiintymyssuhteessa voi aiheuttaa tässä vaiheessa lapselle hämmennystä omassa ruuminkuvassaan. (Brummer & Enckell 2005, 23; Lehtimäki & Myllymäki 2000, 8.)

Lapsi kykenee kaksivuotiaana erottamaan mielikuvituksen ja todellisuuden toisistaan. Voimakas stressi lapsen elämässä voi kuitenkin aiheuttaa sen, että lapsi sekoittaa mielikuvitusmaailman todellisuuteen. Lapsen kyky tuntea empatiaa alkaa myös näkyä tässä ikävaiheessa. (Brummer & Enckell 2005, 24.)

Lapsen kasvuympäristö voi viedä lapsen kehitystä kielteiseen suuntaan. Lapsi, joka kokee tässä kehitysvaiheessa täydellistä avuttomuutta, joutuu kehittämään itselleen suojaa, jolloin hän voi luoda mielikuvia omista kyvyistään. Hän voi kokea pystyvänsä pelastamaan tai tuhoamaan. Lapsi kokee ylivoimaista vihaa ja ajattelee, että voi tuhota toisen ihmisen. Tällaisen lapsen vanhemmat ovat epäonnistuneet lapsensa tukemisessa

tai heillä itsellään on puutteita empatian tuntemisessa. Vanhempien kyky ymmärtää lasta ratkaisee lapsen minän kehittymisen. Läheiset ihmissuhteet auttavat lasta selviytymään ja sopeutumaan kasvun riskitekijöistä huolimatta. (Brummer & Enckell 2005, 25—26; Nurmi ym. 2006, 66.)

4.2 Leikki-ikästä varhaiseen nuoruuteen

Mielen kehittyminen on monimutkainen tapahtuma, ja se noudattaa jokaisen omaa yksilöllistä ja sisäistä aikataulua (Brummer & Enckell 2005, 29).

Kolmevuotias lapsi on utelias ja uhmakas persoona, joka jaksaa kysellä asioista loputtomiin ja rakastaa esiintymistä sekä huomion keskipisteeksi pääsemistä. Lapsi vaatii tässä iässä paljon huomioita vanhemmiltaan sekä muilta ihmisiltä, ja hän tarvitsee palautetta omista taidoistaan. Hänen itsetuntonsa on vielä tässä vaiheessa kuitenkin hyvin haavoittuva. (Brummer & Enckell 2005, 30—31.)

Lapsi alkaa huomata tässä iässä sen, ettei hän voikaan saada kaikkea, mitä hän haluaa. Tämän huomaaminen on kivuliasta aikaa lapselle. Lapsen mieli on täynnä tunteita, ja nämä tunteet aiheuttavat lapselle ristiriitoja. Ympäristö asettaa rajoituksia lapselle ja hänen käyttäytymiselleen, mikä saa lapsen aggressiot esiin. Lapsen voi olla vaikea sietää joitakin tunteita, kuten häpeää. Lapsi kuitenkin joutuu elämään ja kohtaamaan näitä tunteita ja selviytymään niistä itse. (Brummer & Enckell 2005, 31—33.)

Lapselle on hyötyä tulevissa kehityksen vaiheissa, jos hän on nyt rohkea, aktiivinen ja utelias. Ujoilla ja epävarmoilla lapsilla on edessään vaikeampia vaiheita tulevaisuudessa. 3—4-vuotias lapsi ei vielä ymmärrä tekojen ja ajatusten eroja. (Brummer & Enckell 2005, 33.)

Oidipaaliseksi kehitykseksi kutsuttu vaihe alkaa noin 3 vuoden iässä ja se jatkuu noin 6 vuoden ikään saakka. Tämän iän aikana tunteet kohdistuvat yleisesti omiin vanhempiin; tällöin hän kokee rakkauden ja vihan tunteita, joihin liittyy pelkoa, syyllisyyttä ja mustasukkaisuuden tunteita. Lapsi voi pelätä tämän vaiheen aikana pimeää ja mörköjä, joka onkin hänen psyykkisen tasapainon kannalta tärkeä vaihe. Vajeet varhaisessa vaiheessa voivat saada tässä kehityksen vaiheessa esiin korostunutta seksuaalista sisältöä. (Brummer & Enckell 2005, 34; Keltikangas-Järvinen 2010, 149.)

Oidipaalisen vaiheen keskenjääminen tai epäonnistuminen näkyy lapsessa neuroottisina häiriöinä. Oidipaalinen vaihe on tärkeä vaihe elämän seuraavia vaiheita varten. Oidipaalinen vaihe haalenee hiljalleen noin kuuteen ikävuoteen mennessä. Lapsi alkaa silloin tietää, mikä on oikein ja mikä väärin. Lapsi, jonka oidipaalinen vaihe on sujunut hyvin, on aloitekykyinen. Epäonnistuneen oidipaalisen vaiheen jälkeen, jää vain syyllisyyden tunne. (Brummer & Enckell 2005, 38—39.)

Lapsen aloittaessa esikoulun tai ala-asteen hänen sosiaaliset kontaktinsa laajenevat. Esikouluun ja kouluun siirtyminen vaikuttavat kehitykseen ja aiheuttavat muutoksia käyttäytymisessä. Lapsi kuitenkin tarvitsee tukea ja turvaa vanhemmiltaan aivan samalla tavalla kuin ennenkin. Hänelle on tässä vaiheessa tärkeää puuhastella samankäisten ystävien kanssa, jotka ovat mielellään samaa sukupuolta. Hän haluaa oppia koko ajan uutta ja hallita asioita elämässään. Oma sukupuoli on hänelle tärkeä, ja samaa sukupuolta olevan vanhemman seura on tärkeää. Fantasiat ovat hyvin tavallisia latenssi-ikäisille, ja niiden avulla hän käsittelee tunteitaan. (Brummer & Enckell 2005, 40—41; Nurmi ym. 2006, 71.)

6—12 ikävuoden iässä ajatukset ovat koulussa ja harrastuksissa; hänen seksuaalisuutensa on vielä hyvin vähäistä. Tässä kehityksen vaiheessa hän vahvistaa omaa minuuttaan, sekä hänen velvollisuudentuntonsa, omatuntonsa ja suoriutumisesta tuleva ilo kehittyvät. Lapsi oppii tämän vaiheen aikana tekemisen kautta, jolloin myös kehityttyä perusta ahkeruudelle ja työnteolle. Hänen tulisi omaksua ja oppia myös moraalisäännöt ja sosiaalisia taitoja. Lapsen kehityksen kannalta onkin erittäin tärkeää, että hän saa rakkautta ja oppii antamaan sitä, jotta hänen tunne-elämänsä voi kehittyä normaalisti. Lapsen psyykkisen hyvinvoinnin ja kehityksen kannalta tässä vaiheessa onkin tärkeää, että hänelle muodostuu positiivinen käsitys omasta osaamisestaan ja selviytymisestään, niin kotona, koulussa kuin kaveripiirissä. Näiden käsitysten muodostuminen suojaa tulevaisuudessa ongelmilta mm. käyttäytymisessä. Lapsen myönteisen minäkäsityksen syntymisen epäonnistuessa syntyy hänelle alemmuuden tunteita, jotka vaikuttavat kielteisesti ihmissuhteisiin ja ovat uhka onnistuneelle emotionaalille ja älylliselle kehitykselle. Lapset, joiden minäkäsitys ei ole kehittynyt myönteisesti, ovat alttiimpia tunne-elämän ongelmien kehittymiselle, kuten ahdistuneisuudelle ja masentuneisuudelle sekä käytöshäiriöille ja aggressiivisuudelle. (Brummer &

Enckell 2005, 42—43; Karling ym. 2009, 152; Nurmi ym. 2006, 71; Toivio & Nordling 2009, 155—156.)

Aina lapsen kehitys ei toteudu toivotulla tavalla, ja lapsen kehityksen suunta muuttuu, mikä voi ilmentyä erilaisina häiriökehityksen muotoina ja lapsen oireiluna. Käytöshäiriöt ovat uhka lapsen tasapainoiselle kehitykselle, ja niillä on yhteys erilaisiin aikuisiän ongelmiin, kuten mielenterveys- ja parisuhdeongelmiin sekä epäsosiaaliseen käytökseen. Varhainen puuttuminen näihin häiriöihin estää sen, että häiriintyminen ei pääse kehittymään enää pahemmaksi. Lapsen ennuste on sitä parempi, mitä varhaisemmin puuttuminen on aloitettu. Mitä heikompi lapsen oma minuus on, sitä huonommin lapsi tulee kestävänsä edessä olevan nuoruusiän ja sen paineet. Onnistuneen leikki-ikänsä jälkeen lapsi haluaa kasvaa ja kehittyä, eikä omien tarpeiden tyydyttäminen ole enää ensisijaista. (Brummer & Enckell 2005, 42—43; Nurmi ym. 2006, 71—72; Toivio & Nordling 2009, 155—156.)

5 AGGRESSIIVISUUS JA VÄKIVALTA

5.1 Aggressiivisuus

Aggressiivisuus on huonoa ja poikkeavaa käytöstä. Aggressiivisella ihmisellä on puutteita omissa sosiaalisissa taidoissaan. Aggressiolla on ollut aikojen saatossa merkittävä vaikutus ihmisen eloonjäämisen kamppailussa, ja sen avulla ihmislajin säilyvyys on turvattu, mutta tästä huolimatta se ei ole asianmukainen ja hyväksyttävä toimintamalli nyky-yhteiskunnassa. Aggressio on meissä jokaisessa sisällä olemassa oleva vietti, jonka ilmentymä aggressiivisuus on. Aggressiivisuus tulee esiin vihamielisenä käytöksenä, fyysisen väkivallan käyttönä sekä toisilla kilpailun haluna. Aggressiivinen käytös on tehokkaasti tavoitteeseen ja päämäärään johtavaa käytöstä. Lapsen aggressiivisuus tuo oman haasteensa lasten kasvatukselle, sillä aggressiivisuus tulisi kitkeä pois jo hyvin varhaisessa vaiheessa ja opettaa lapselle niin sanotusti normaalia ja normien mukaista käytöstä. (Kallio 2005, 10; Keltikangas-Järvinen 2010, 65—73.)

Tutkimuksissa on osoitettu, että jo 8-vuotiaan lapsen aggressiivinen käytös luo ennustetta tulevalle aikuisiän käytökselle. Aggressiivisuudella on myös sukupuolieroja: pojat ovat usein aggressiivisempia kuin tytöt. Ihmisellä on synnynnäisesti olemassa ag-

gression vietti, mutta synnynnäisesti ei kuitenkaan tarvetta aggressiiviseen käytökseen. Aggressiivisuus tulee esiin yleensä silloin, kun muita keinoja ei enää ole, silloin, kun ihminen on ”nurkkaan ahdistettu” tai ihminen voi käyttää aggressiivisuutta keinoana, kun hän haluaa saavuttaa jotakin. (Kallio 2005, 9—10; Keltikangas-Järvinen 2010, 65—73.)

5.2 Henkinen väkivalta

Väkivalta on teko, jolla on tarkoitus saada vahingoitettua toista ihmistä. Väkivallan teko voi kohdistua toiseen ihmiseen tai ihmisiin, yhteisöön tai johonkin tiettyyn ihmisryhmään. Väkivallalla voi usein olla hyvinkin vakavat seuraukset; se voi aiheuttaa väkivallan kohteeksi joutuneen pysyvän ja vakavan vammautumisen tai jopa väkivallan uhrin kuoleman. (Helminen & Huttunen 2010, 9—10.)

Henkisestä väkivallasta voidaan puhua, kun henkisen väkivallan teko on jatkunut pitkään ja se on toistuvaa sekä tarkoituksellista. Väkivallan tekijän ja väkivallan kohteen välillä on havaittavissa vallan epätasaista jakautumista. Yksittäiset loukkaavat riidat ja sanat eivät vielä lukeudu henkisen väkivallan piiriin. Henkinen väkivalta on tietoista toimintaa, jossa väkivallan tekijä tietää tekojensa vaikutuksen ja satuttavuuden. Henkinen väkivalta on toimintaa, jolla pyritään tietoisesti loukkaamaan toista. Henkinen väkivalta voi olla esiintymismuodoiltaan suoraa tai epäsuoraa. (Klemi 2006, 4; Parkkonen 2001, 5.)

Henkisellä väkivallalla on monia ilmenemismuotoja. Kaikki ihmiset kokevat väkivallan eri tavalla, siksi sen mittaaminen luokin tutkijoillensa suuret haasteet. Henkisen väkivallan uhrilla ja tekijällä on epätasapainoisesti jakautunut valtasuhde, ja uhri tuntee itsensä usein puolustuskyvyttömäksi eikä pysty puolustautumaan väkivallan tekijää vastaan. Myös henkisen väkivallan käyttö voi olla tekijän tapa puolustautua ja suojautua siltä, että ei itse joutuisi uhrin asemaan. (Hamarus 2006, 79; Klemi 2006, 5.)

Vaikka henkinen väkivalta onkin pitkäkestoista ja jatkuvaa toimintaa, voi lyhyen aikaa jatkunut väkivalta aiheuttaa paljon kärsimystä ja tuskaa kokijalleen, siksi sen toistuvuuden arviointi voi olla hyvin haasteellista. Henkistä väkivaltaa voi esiintyä kaikkialla, kuten erilaisissa ympäristöissä ja erilaisten ihmisten välillä. Ilmiönä henkinen väkivalta on kuitenkin sama kaikkialla. (Klemi 2006, 5.)

Henkiseen väkivallan tekoon on monia erilaisia ilmaisun muotoja. Henkinen väkivalta voi olla avointa tai peiteltyä. Avoin väkivalta ilmenee verbaalisena hyökkäyksenä uhria kohtaan; haukkumisena, kiroiluna sekä uhrin nimittelynä. Avoimen väkivallan huomaavat usein myös ulkopuoliset. Verbaalinen väkivalta voi kohdistua uhrin taustaan, tietoihin, taitoihin, persoonaan tai jopa fyysiseen olemukseen. Ilmeillä ja eleillä vahvistetaan sanomaa, joka halutaan uhrille välittää. (Hamarus 2006, 78; Klemi 2006, 8.)

Peitellyssä väkivallassa uhrin kimppuun ei hyökätä verbaalisesti. Uhria usein hyljeksittään, hänet alennetaan tai hänet jopa kielletään. Uhri jätetään yksin tai hänestä puhutaan pahaa ”selän takana”. Erilaiset vihjailut ja tulkinnan varaan jättävät viestit luetaan myös peiteltyyn henkiseen väkivaltaan, jolloin uhrilla itsellään on suurin rooli viestien tulkinnassa. Peiteltyä väkivaltaa on usein vaikea havaita ja siihen on myös siten vaikea puuttua. Peitellyn väkivallan uhrinkin voivat vain kokea sen, että hänelle ei vain jostain syystä löydy ystäviä. (Hamarus 2006, 79; Klemi 2006, 8; Parkkonen 2001, 5.)

5.3 Fyysinen väkivalta

Fyysinen väkivallan teko voi olla harkittu tai harkitsematon teko sen tapahtumistilanteesta riippuen. Fyysisen väkivallan teko on aggressiivinen ja vihamielinen teko, jolla on tarkoitus tuottaa henkistä tai fyysistä kärsimystä uhrillensa sekä vahingoittaa häntä. Fyysinen väkivalta voi olla pitkäkestoista ja jatkuvaa tai yksittäinen räjähtävä teko. Fyysisen väkivallan käyttö voi olla keino ylläpitää omaa sosiaalista asemaansa. (Hamarus 2006, 77—78; Koski & Liikanen 2000, 8; Parkkonen 2001, 5.)

Fyysistä väkivaltaa voi esimerkiksi olla toisen ihmisen rajoittaminen, kuten tarttuminen kiinni tai liikkumisen estäminen, Kuristaminen, lyöminen, potkiminen, hakkaaminen sekä esineillä heittäminen ovat myös fyysistä väkivaltaa, kuten myös terä- tai ampu- aseella toisen vahingoittaminen. (Heiskanen & Ruuskanen 2010, 13; Parkkonen 2001, 6.)

Fyysinen väkivalta on helppoiten tunnistettava väkivallan muoto, sillä se jättää yleensä näkyvät jäljet uhrinsa. Fyysistä väkivaltaa voidaan myös toteuttaa todella monin keinoin. Vaikka fyysisen väkivallan jäljet paranevat ajan kuluessa, voi fyysinen väkivalta

jättää kauaskantoiset jälkensä. Muistot seuraavat aina mukana, ja ne voivat pahimmissa tapauksessa alkaa rajoittaa väkivallan uhrin elämää. Fyysisen väkivallan käyttö on pelottava tapahtuma yhteisössä, ja väliin menemistä voi rajoittaa pelko siitä, että sitten se kohdistuu väliin menijään itseensä. (Toimintamalli Raahen seutukunnassa 2008, 7; Hamarus 2006, 77.)

6 VÄKIVALTAINEN, KIUSAAVA LAPSI

Kiusaajan ja kiusatun roolit ovat usein pysyviä ja opittuja malleja, joiden vaikutukset molempiin osapuoliin ovat kauaskantoiset. Lapsena kiusaaja on usein kiusaaja myös työpaikallaan aikuisuudessa. Lapsilla roolit säilyvät myös vuodesta toiseen, vaikka ihmiset ympärillä vaihtuisivatkin; esimerkiksi uhrin taipumus joutua kiusatuksi pysyy, vaikka ympäristö vaihtuu. Roolistaan on myös hyvin vaikeaa päästä eroon jälkeensä. (Hamarus 2008, 78; Mäkihalvari 2000, 32—33; Teräväinen 2008, 9.)

Monien lasten väkivaltaisuus on viime vuosina lisääntynyt. Syitä tähän on monia, kuten se, että pienten lasten keskushermosto ei vielä ole tarpeeksi kehittynyt, jotta se pystyisi suodattamaan ulkomaailmasta tulevia ärsykeitä tarpeeksi tehokkaasti. Lapsilla ei myöskään ole nykyisin tarpeeksi aikaa omaehtoiselle leikille eikä oman mielikuvituksen kehittämiseksi ja toteuttamiseksi. Väkivaltaisilla lapsilla voi olla usein myös hyvin rankka tausta, kuten väkivaltaa kotona, varhaisia traumoja tai taipumus väkivaltaan voi olla myös perinnöllistä. (Helminen & Huttunen 2010, 10—11.)

Vaikka lasten keskinäinen väkivalta on yhtä vakavaa väkivaltaa kuin aikuistenkin keskinäinen väkivalta, mielletään se kuitenkin usein vähemmän vakavaksi. Lapset voivat myös itse vähätellä keskinäisiä väkivallan kokemuksiaan ja jättävät ne usein kyselyissä mainitsematta. Lasten keskinäinen väkivalta voi olla henkistä kiusaamista tai myös fyysistä kiusaamista, kuten kiinnikäymistä. Nykyisin lapset käyttävät paljon sähköistä verkkoa keskinäiseen viestintään, joten kiusaaminen sähköisen verkon kautta on myös yleistynyt. (Kääriäinen ym. 2010, 161—162.)

Millainen on toista lasta kohtaan väkivaltaisesti käyttäytyvä lapsi? Väkivallan tekijöiden joukossa on hyvin monenlaisia ihmisiä. Tekijä voi käyttää väkivaltaa keinona purkaa tunteitaan. Tekijät ovatkin usein hyvin rohkeita persoonia, joilla on usein vai-

keuksia asettua toisen ihmisen asemaan ja tuntea myötätuntoa toisia kohtaan. He eivät välttämättä ole omaksuneet käyttäytymissääntöjä ja kuvittelevat voivansa tehdä mitä vaan. (Seppinen & Virsu 2010, 19; Teräväinen 2008, 22.)

Lapsen väkivaltaiselle käyttäytymiselle on monia syitä; käytös voi johtua esimerkiksi kotioloista ja kasvatuksesta. Tekijän lapsuudessa kotona on voitu hyväksyä aggressiivinen ja väkivaltainen käytös, rajat ovat voineet puuttua, sekä lasta kohtaan on voinut olla kotona kielteinen asenne. Lapsen temperamentti kuitenkin myös vaikuttaa hyvin paljon hänen käyttökseen sekä sen kehittymiseen. Väkivallan tekijät eivät useinkaan ole kovin riippuvaisia perheestään, ja he voivat kokea, ettei heitä ole hyväksytty perheensä jäseniksi. Perheenjäsenten välit toisiinsa ovat usein viileät. Nämä lapset voivat käyttäytyä myös vanhempiaan kohtaan aggressiivisesti. (Mäkihalvari 2000, 33; Seppinen & Virsu 2010, 19; Teräväinen 2008, 21—22.)

Väkivallan tekijät eli kiusaajat ovat vahvoja persoonia, jotka kokevat itsensä johtajiksi ja haluavat saada muut käyttäytymään ja toimimaan haluamallaan tavalla. Kiusaajat ovat suosittuja, eikä heidän tarvitse koskaan olla yksin. He nauttivat siitä, että voivat hallita ja kontrolloida, sekä heillä on yhteisössä paljon ideoita ja ehdotuksia. Yleensä he myös tietävät tarkasti mitä he haluavat ja kuinka he voivat saavuttaa haluamansa. (Hamarus 2006, 108; Parkkonen 2011, 13.)

Kiusaajat ovat yhteisössä näkyviä persoonia, joilla ääntä riittää. Tyttöjen keskuudessa toisten syrjiminen ja kiusaaminen voi olla myös kilpailua suosioista, ja tekijä voikin olla yhteisössä hyvin suosittu jäsen. Kiusaajaksi voi myös ajaa pelko. Toisen kiusaaminen voi olla suojautumiskeino, jolla suojataan itseä, jottei itse joutuisi uhrin rooliin. Kiusaaja voi myös kokea kiusaamisensa seuraukset hauskoina. Hänestä voi olla esimerkiksi hauskaa nähdä itkevä poika. Tekijä kuitenkin tarvitsee usein ryhmän tukea taakseen; yksin ei ole niin helppoa ruveta kiusaamaan toista lasta. Kiusaamistapahtumassa onkin usein mukana myös muita kuin kiusaaja ja kiusattu. Kiusaaja tarvitsee toimintaansa apureita, jotka ovat helposti hänen mukanaan kiusaamistilanteessa. Vahvistajat ovat tilanteessa yleisönä ja kiusaajan kannustajina. Joskus uhrilla on mukana puolustaja, mutta usein uhrin puolelle ei uskalleta asettua, koska pelätään, että näin joudutaan itse uhrin asemaan. Vaikka kaikki lapset eivät hyväksyisikään kiusaamista, ei siihen uskalleta puuttua. (Hamarus 2006, 109; Teräväinen 2008, 10—12.)

7 VÄKIVALLAN UHRI

Väkivallan uhriksi valikoitumiseen vaikuttavat monet erilaiset mekanismit; se ei kuitenkaan ole aivan sattumanvaraista. Yleensä uhreilla on piirteitä, jotka vaikuttavat juuri heidän valikoitumiseensa. Nämä piirteet voivat kuitenkin olla myös seurausta kauan jatkuneista väkivallan kokemuksista, ei vain siihen johtavia syitä. Uhrin poikkeavuus ja erilaisuus muihin verrattuina on monien nuorien kertoman mukaan usein syy syrjityksi joutumiselle. Uhriksi valikoitumiseen vaikuttavat monet asiat, kuten kotitausta, lasten keskinäiset suhteet ja koulu. (Hamarus 2006, 110; Parkkonen 2001, 7; Salmivalli 1998, 98.)

Hamaruksen (2006, 111) keräämän aineiston mukaan ulkonäkö ja siihen liittyvät asiat aiheuttavat eniten väkivaltaa lasten ja nuorten keskuudessa. Poikkeava käyttäytyminen on myös yksi syy kiusaamiselle, esimerkiksi hiljaisuus. Yksinäisyys ja epähygieenisuus ovat myös uhriksi joutumiseksi altistavia tekijöitä. Uhrilla voi myös kiusaajiensa mielestä olla silmälasit, vääränlainen kampa, vääränlainen kävelytyyli tai vääränlaiset harrastukset. Yksinäisillä ei ole kavereita lähellään, jotka puolustaisivat tai tukisivat häden hetkellä. (Hamarus 2006, 111—112; Holmberg-Kalenius 2008, 35—36; Mäkihalvari 2000, 34—35.)

Ikä on lasten keskinäisissä suhteissa hyvin paljon vaikuttava tekijä. Lasten oma hierarkia, heidän keskinäiset valtasuhteensa ja joukosta erottelu järjestyvät iän mukaan. Tämä tapahtuu usein kuitenkin täysin tiedostamatta. Nuoremmat lapset joutuvatkin usein vanhempien lasten väkivallan kohteiksi. Iällä saavutetaan myös arvovaltaa ja arvostusta yhteisössä. Syrjittyyn lapseen voidaan vaikuttaa siten, ettei hänen anneta ystäväystyä kuin häntä itseään nuorempien lasten kanssa. (Hamarus 2006, 112.)

Hamaruksen (2006, 112) mukaan lapsen sukupuoleen liittyvät asiat ovat yksi tekijä, joka vaikuttaa väkivallan uhriksi valikoitumiseen. Liian poikamainen tyttö olemukseltaan ja teoiltaan tai tyttöjen seurassa liikkuva ja leikkivä poika ovat ”omituisia”, ja he valikoituvatkin muita helpommin lasten keskinäisen väkivallan uhreiksi. Vierasmaalaisuus tai vierasmaalaiselta näyttäminen, fyysinen ominaisuus, jokin vamma tai sairaus, kuten pakonomaiset liikkeet tai epäselvä puhe, aiheuttavat yhteisön ulkopuolelle sulkemisen. (Hamarus 2006, 112; Teräväinen 2008, 23.)

Muita erilaisia tekijöitä, jotka vaikuttavat uhriksi valikoitumiseen voivat olla mm. oman uskonnon esille tuominen yhteisössä tai oman koulumenestyksensä esille tuominen. Oman menestyksensä korostaminen voi saada aikaan sen, että muut yhteisön jäsenet kuvittelevat menestyksen ja hyvien arvosanojen johtuvan opettajan mieliste-lystä. Hiljaisuus on yksi tekijä, joka voi johtaa helposti syrjinnän kohteeksi joutumi- seksi. Hiljainen lapsi on helppo kohde, koska hän ei uskalla hiljaisuutensa vuoksi lait- taa vastaan tai kertoa kokemastaan väkivallasta eteenpäin. (Hamarus 2006, 114—115; Teräväinen 2008, 23—24.)

Holmberg-Kaleniuksen (2008, 41) teoksessa on nuorten kertomuksia siitä, miksi heitä on kiusattu ja kuinka se on vaikuttanut heidän elämäänsä: ”Yläasteella sain kokea ai- kamoista henkistä kiusaamista, syrjintää ja valehtelua. Ala-asteeni parhaat ystävät aloittivat mykkäkoulun, koska minulla pyyhki hyvin, sain hyviä arvosanoja, en poltta- nut tai juonut. He lähettivät minusta ilkeitä juoruja. Kyllähän se pahalta tuntui. Sairas- tin tosi paha masennusta, mutten kertonut siitä kenellekään, ennen kuin vuosi sitten perheelleni.”

Kaikki edellä mainitut asiat eivät ole lasten keskuudessa arvostettuja asioita/piirteitä, eivätkä ne kuulu nuorten vaalimiin ihanteisiin. Ne ovat nuorten keskuudessa erilai- suutta. Erilaisuudella saadaankin kiusaamiselle ”perusteltu” syy, jonka avulla kiusaa- minen voidaan sallia lasten omassa yhteisössä. (Hamarus 2006, 116.)

8 VÄKIVALLAN SEURAUKSET

”Koulukiusaaminen voi olla niin paha, että yöt vaan miettii itensä tappamista, että ei aamulla tarvitsisi lähteä koulun helvettiin” (Holmberg-Kaleniuss 2008, 33).

Väkivalta lasten kesken ei ole ohimenevä ilmiö, vaan usein se jatkuu vuodesta toiseen. Pelkästään jo henkisen tai fyysisen väkivallan uhriksi joutuminen on hyvin traumaat- tista. Väkivalta aiheuttaa psyykkisiä vammoja, etenkin uhreillensa. Kriisit tulisikin pyrkiä käsittelemään mahdollisimman nopeasti, sillä selvittämättömät kriisit jäävät pinnan alle ja ne haittaavat sieltä yhteisön normaalia toimintaa. (Parkkonen 2011; Salmivalli 2010, 25.)

Väkivallan uhri menettää nopeasti ihmisarvonsa koko ryhmän edessä, jolloin myös muiden kuva uhrista muuttuu jatkuvasti huonompaan suuntaan. Vielä kasvuvaiheessa olevalle lapselle tämä on hyvin vahingollista. Vaikka kaikki ryhmän jäsenet eivät hyväksyisikään väkivaltaa, joka kohdistuu yhteen tai useampaan ryhmän jäseneseen, he eivät usein tee asialle mitään, vaan ryhmän paine saa heidät vaikenemaan ja hyväksymään asian hiljaisesti. Kiusaajat ja muut ryhmänjäsenet alkavat uskoa, että uhri ansaitsee häneen kohdistuvat väkivallan teot. Itsetuntonsa menettänyt uhrikin alkaa tässä vaiheessa uskoa sen, mitä hänestä sanotaan. Väkivallan kohteeksi joutuneen onkin hyvin vaikea päästä eroon asemastaan. (Holmberg-Kalenius 2008, 33; Parkkonen 2011, 8; Salmivalli 2010, 25; Teräväinen 2008, 10.)

Kauan jatkunut väkivalta aiheuttaa henkisiä vaurioita uhriinsa, jotka voivat tulla myöhemminkin esiin. Väkivallan uhrin itsetunto heikkenee pitkään jatkuneen väkivallan seurauksena. Hän alkaa tuntea syyllisyyttä ja häpeää, vihaa ja pelkoa. Hänen oma ja sosiaalinen ahdistuneisuutensa kasvaa, minäkuvansa muuttuu kielteiseksi, hänestä tulee yksinäinen, jolloin hänelle voi tulla itsetuhoisia ajatuksia sekä masennusta, uhri taantuu. Masentuneisuus on näistä seurauksista väkivallan uhrin kannalta kaikkein merkittävin. Myös psykosomaattiset oireet ja sairaudet, kuten selittämättömät päänsäryt ja vatsakivut, voivat olla seurausta pitkään jatkuneesta väkivallasta. Uhri voi kärsiä myös syömishäiriöistä, unettomuudesta tai hän voi nukkua epätavallisen paljon. Lapsi voi olla haluton menemään kouluun, ja hänen arvosanansa voivat laskea äkillisesti. Lapsi voi myös olla hyvin ärtynyt ja itkuinen. Väkivallan uhrien sairauslomat, terapiat, hoitajaksot sekä työkyvyttömyys ovat elämänlaatua heikentäviä tekijöitä sekä kalliita laskuja uhrille, kuten myös koko yhteiskunnalle. (Hamarus 2008, 79, 104; Parkkonen 2011, 8—9; Salmivalli 2010, 26.)

Kun ihminen joutuu tarpeeksi kauan puolustamaan itseään, kärsii hänen tunne-elämänsä. Tunne-elämä voi vahingoittua esimerkiksi niin, ettei uhri pysty enää tuntemaan myötätuntoa. Seuraukset voivat olla vakavia. Harvinaisempia, mutta ei tavattomia seurauksia pitkään jatkuneesta väkivallasta ovat väkivaltaiset kostot. Tällaiseen tilanteeseen ajautunut ihminen on ollut kauan todella yksin kipunsa kanssa. (Holmberg-Kalenius 2008, 43; Salmivalli 2010, 27, 29—30.)

Uhrit ovatkin usein arkoja ja vetäytyviä ihmisiä. Pitkään jatkunut väkivalta on todellinen uhka myös uhrin terveen kehittymisen kannalta. Vuonna 2008 Isaacs, Hodges ja

Salmivalli julkaisivat tutkimuksen, jossa he olivat seuranneet samoja nuoria peruskoulusta nuoriksi aikuisiksi saakka. Nuoret aikuiset, jotka olivat kokeneet väkivaltaa jo peruskoulussa, olivat edelleen masentuneempia ja heillä oli huonompi itsetunto kuin muilla samanikäisillä. Heidän oli myös vaikeampi luottaa toisiin ihmisiin. Kuitenkin niillä, jotka kokivat saaneensa kotona hyväksyntää, oireet ilmenivät lievempinä. Kodista saatu tuki ja turvallisuus, sekä edes yksi ystävyysuhde suojaavatkin uhria väkivallan vaikutuksilta. (Salmivalli 2010, 27, 29—30.)

9 VÄKIVALTAAN PUUTTUMINEN

Tieto koetusta väkivallasta voi tulla aikuisen tietoon monia väyliä pitkin, usein myös kiusatulta itseltään. Jotta luottamus voidaan rakentaa uhrin ja auttajan välille, tarvitaan asiaa selvittämään henkilö, joka on aidosti kiinnostunut asiasta, on läsnä hetkessä, kuuntelee uhria, ottaa hänet vakavasti sekä suhtautuu häneen kunnioittavasti ja myönteisesti. Tulisi myös muistaa, että tuskallisista asioista kertominen voi olla lapselle hyvinkin vaikeaa ja siihen voi liittyä voimakkaita häpeän ja syyllisyyden tunteita. Lapset voivat pyrkiä antamaan tällaisissa tilanteissa niin sanotusti sosiaalisesti hyväksytyjä vastauksia. (Hamarus 2008, 103, 105; Taipale 1998, 328.)

Usein uhri tuntee voimakkaita tunteita kiusaamisprosessin aikana. Jollei tunteita päästä purkamaan uhrin kanssa ja jollei uhrin ole mahdollista saada tukea tilanteeseensa, voi hän jäädä jumiin vaiheeseen, jossa hän kieltää tunteesta ja rupeaa käyttäytymään ”kuin mitään ei olisi koskaan tapahtunut”. (Hamarus 2008, 106.)

Puuttumiseen ja puheeksi ottamiseen on monia erilaisia malleja, mutta tärkeintä on, että uhriin suhtaudutaan kunnioittavasti. Tilan, jossa keskustellaan, tulisi olla sijainniltaan ja ympäristöltään rauhallinen, kiireetön sekä häiriötön. Tilanteesta tulisi välittyä lämminhenkinen tunnelma, jotta lapsi voi luottaa hänen kanssaan keskusteleviin ihmisiin ja purkaa näin omaa ahdistustaan rauhassa. Lapset aistivat herkästi epäaitouden ja kiireen ilmapiirin. Keskusteluissa olisi hyvä olla mahdollisuuksien mukaan kaksi aikuista ihmistä, joista toinen kirjaa keskustelun etenemisen ylös ja toinen ohjaa keskustelua. Olisi hyvä muistaa, että mitä nuorempi uhri on, sen vaikeampaa hänen on löytää sanoja kertomiseen. Kun lapsi kertoo häneen kohdistuneesta väkivallasta, seuraavat

asiat olisi hyvä muistaa (Hamarus 2008, 106; Holmberg-Kalenius 2008, 58, 71; Taipale 1998, 328.)

1. Usko, mitä lapsi sanoo.
2. Ole rauhallinen ja kuuntele rauhassa lapsen sanoma loppuun saakka.
3. Kehu lasta siitä, että hän uskaltaa puhua, ja rohkaise häntä puhumaan.
4. Kysele tarkemmin, jotta voit auttaa. Selvitä, mitä on kokonaisuudessaan tapahtunut.
5. Auta lapsi pois syyllisyyden taakasta, korosta hänelle, ettei kiusaaminen ole hänen vikansa, ja siinä on kyse vain vallan hakemisesta yhteisössä.

Lapselta tulisi myös selvittää tilanteen aikana seuraavia asioita: millaista väkivaltaa hän on kokenut, ketä kaikkia tilanteessa on ollut mukana, milloin ja missä tilanne on tapahtunut. Avuksi kertomiseen voi ottaa roolikartan. Roolikarttaan piirretään paperille ensimmäiseksi uhri, seuraavaksi eniten kiusaava henkilö lähimmäksi uhria ja mikä hänen roolinsa on. Seuraavaksi piirretään muut roolit: Esimerkiksi, kuka nauraa ensimmäiseksi? Ketkä ovat mukana kiusaamisessa? Ketkä puolustavat uhria? Näin saadaan selvitettyä sosiaalisia suhteita sekä se, ketä kiusaamisen kuviossa on mukana. Lasta tulisi myös rohkaista kertomaan aikuiselle aina, kun väkivaltaa esiintyy. Lapsen kanssa keskustellessa tulisi antaa tilaa myös positiivisille asioille, jotta pelot ja tuskalliset asiat eivät veisi keskusteluissa kaikkea tilaa. Tulisi myös muistaa, että on hyvin tavallista, että tarvitaan useampi yhteinen juttelukerta, jotta tarpeeksi vahva luottamus saataisiin rakennettua. (Hamarus 1998, 36; Hamarus 2008, 107; Taipale 1998, 328.)

Uhrin sanoman kuulemisen lisäksi olisi hyvä pyrkiä kuulemaan myös kiusaajia ja ottamaan asiat puheeksi myös heidän kanssaan. Heille tulisi korostaa, että he toimivat väärin, ja heidän kanssaan tulisi päästä yhteisymmärrykseen ja sopia yhteisistä säännöistä. Viestin tulisi kuitenkin olla ehdoton: Väkivallan on loputtava! Jos väkivaltaan on osallistunut useampi henkilö, tulisi alkuun keskustelut pyrkiä järjestämään jokaisen kanssa henkilökohtaisesti. Tilanteesta tulisi ilmoittaa myös kiusaajan vanhemmille ja pyrkiä järjestämään henkilökohtainen tapaaminen myös heidän kanssaan. Tapaaminen vanhempien kanssa järjestettäisiin kuitenkin vasta siinä vaiheessa, kun asiaa on jo selvitelty ja se on seurannassa. (Hamarus 1998, 27; Hamarus 2008, 107; Olweus 1992, 86—87.)

Lasten vanhempia tulisi myös muistaa ohjata, kun väkivaltaan aletaan puuttua. Kiusaajan vanhempia voi ohjata, että heidän tulisi antaa lapselleen viesti, että he ottavat asian vakavasti eivätkä salli sen jatkuvan. Perheen tulisi yhdessä sopia säännöistä ja rangaistuksista, joita seuraa sääntöjen noudattamatta jättämisestä. Tulisi muistaa myös keuhut ja palkitseminen, kun lapsi on noudattanut sovittuja sääntöjä. Uhrin vanhempia voi ohjata pitämään päiväkirjaa tapahtumista, jos he havaitsevat kiusaamista. Mitä on tapahtunut ja milloin? Kuka teki ja mitä? Kuinka lapsi reagoi? Vanhempia tulisi myös ohjata rohkaisemaan lasta uusiin ihmissuhdekontakteihin ja sellaisiin harrastuksiin ja tekemisiin, joissa hän on lahjakas. Vanhemmille tulee myös muistuttaa, että he eivät saisi olla ”ylisuojelevia”, sillä pettymyksiltäkään ei voi aina suojata. (Hamarus 1998, 36; Olweus 1992, 91—93.)

Kun asiaa on myös kerran selvitetty, ei sitä tulisi unohtaa siihen, vaan seurantakäynnin järjestäminen olisi ensiarvoisen tärkeää. Seurantakäynnit tulisi järjestää 1—2 viikon kuluttua ensimmäisestä selvittelystä. Uhrin tilaa seurataan, jotta kostoilta vältyttäisiin, silloin myös tarkastetaan, onko väkivalta loppunut vai jatkuuko se edelleen. Tarpeen mukaan seurantaa jatketaan. Annetuista ajoista tulisi pitää kiinni tiukasti, sillä se viestittää, että asiaan suhtaudutaan vakavasti. (Hamarus 1998, 27; Hamarus 2008, 107.)

Väkivaltaa selvitellessä ensiarvoisen tärkeää on, että kun asiaa ruvetaan ratkaisemaan, muistetaan huomioida uhrin turvallisuus. Ongelman esiintuominen laajemmassa yhteydessä ilman uhrin suostumusta voi helposti vain pahentaa asioita. Väkivalta saadaan loppumaan ja sitä voidaan ennaltaehkäistä vasta sitten, kun jokainen, joka asiaan liittyy, tekee oman osansa asian eteenpäin viemiseksi. (Hamarus 1998, 39; Olweus 1992, 88—89.)

10 KYSELYLOMAKE TUOTEKEHITTELYPROSESSINA

Miksi valita opinnäytetyön toteuttamistavaksi juuri tuotekehittely? Taloudelliset paineet ovat viimeisten vuosien aikana aiheuttaneet sen, että sosiaali- ja terveystalalla on aloitettu etsimään keinoja ja ratkaisuja, joiden avulla voidaan säästää rahaa, mutta samalla kuitenkin vastata kansalaisten kasvaviin tarpeisiin (Jämsä&Manninen 2000, 7).

Tuotekehittelyprosessin tarkoituksena on kehitellä täysin uusi tuote tai parannella jotakin vanhaa tuotetta. Materiaalisiin tuotteisiin kuuluvan kyselylomakkeen avulla pyritään saamaan tietoa ja näin parantamaan asioita. Tuotekehittelyn viisi vaihetta ovat Jämsän ja Mannisen mukaan kehittämistarpeen tunnistamisvaihe, ideointivaihe, luonnosteluvaihe, tuotteen kehittäminen sekä valmiin tuotteen viimeistelyvaihe. (Jämsä&Manninen 2000, 9, 28.)

11 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

11.1 Kehittämistarpeen tunnistaminen

Kun kehittämistarve havaitaan, tarvitaan tavoitteita, jotta voidaan käynnistää ideointi. Tavoitteita voivat olla mm. vanhan tuotteen parantelu, vanhan tuotteen kehittäminen tarpeita vastaavaan suuntaan tai kokonaan uuden tuotteen luominen. (Jämsä&Manninen 2000, 29—30.)

Opinnäytetyöhöni valikoitunut aihe on kiinnostanut minua opiskelujeni alusta lähtien. Lopullisen idean opinnäytetyöhöni sain syksyllä 2010, kun olin kuuntelemassa seminaariesitystä aiheesta lapsiin kohdistuva väkivalta ja kaltoinkohtelu. Alkukevästä 2011 purin ideani ideapaperin muotoon ja sain siihen hyväksynnän koululta. Sen jälkeen minun tuli vain löytää yhteistyökumppani työelämästä. Otinkin pian yhteyttä Savonlinnan perhepalvelukeskukseen, josta myös sain myöntyvän vastauksen idealle ja minulle osoitetun työelämäohjaajan. Otin pian tämän jälkeen yhteyttä työelämäohjaajaani, ja sovimme ensimmäisen yhteisen tapaamiseen aiheen ideoinnin aloittamista varten.

11.2 Ideointivaihe

Kun kehittämistarve on havaittu, käynnistyy ideointivaihe (Jämsä&Manninen 2000, 35).

Pidimme työelämäohjaajani kanssa kaksi aivoriittä ennen työni aiheen lopullista rajautumista. Ensimmäisen aivoriihen pidimme keväällä 2011, jolloin suuntana oli vielä kyselytutkimuksen tekeminen peruskoulun 5-luokkalaisten kanssa. Toisen aivoriihen pidim-

me syksyllä 2011, jolloin päätimme jättää tutkimuksen tekemisen ja keskittyä kehittämään kyselylomaketta, jolla kartoitetaan alakouluikäisten lasten keskinäisiä väkivallan kokemuksia. Alakouluikäisillä tarkoitan 1.—6.-luokkalaista eli 6—12-vuotiaita lapsia.

Aivoriihien aikana pohdimme sitä kuinka laaja lopullisen lomakkeen tulisi olla. Päädyimme yksimieliseen ratkaisuun, että pituuden tulisi noin yksi A4, jotta alakouluikäiset lapset jaksaisivat vastata siihen huolellisesti ja luotettavasti. Pohdimme myös sitä, millaista tietoa kyselylomakkeella on tarkoitus hakea sekä millaisiin asioihin halusimme saada vastauksen. Kävimme läpi yhdessä myös työni teoriaosuutta siitä, mitä kaikkea siitä olisi hyvä löytyä lomakkeen toteuttamisen kannalta. Näiden ideoiden pohjalta aloitin opinnäytetyöni teoriaosuuden työstämisen.

11.3 Luonnosteluvaihe

Tuotteen luonnostelu alkaa ideoinnin jälkeen, kun on jo selvää, millainen tuote on tarkoitus valmistaa (Jämsä&Manninen 2000, 43). Luonnosteluvaiheen aikana tehdään analyysia siitä, mitkä kaikki tekijät vaikuttavat tuotteen kehittymiseen ja valmistumiseen. Kerätään mm. taustatietoa kohderyhmästä, pohditaan ja selvitetään hyöty työn tilaajille sekä rajataan valmiin tuotteen sisältö. (Jämsä&Manninen 2000, 44, 47.)

Millainen on hyvä kysely? Tutkimuksen onnistumisen perusedellytyksenä ovat hyvin ja huolellisesti laaditut kysymykset ja oikea kohderyhmä. Kyselylomakkeen alkuun tulisi sijoittaa helppoja kysymyksiä, joilla vastaajan mielenkiinto tutkimusta kohtaan pyritään herättämään. Kysymysten tulee olla kohteliaasti esitettyjä, selkeitä sekä helposti ymmärrettäviä. Tärkeää on, että kysytään vain yhtä asiaa kerrallaan. Samassa kysymyksessä voi kuitenkin olla useita alakohtia, kunhan vain muistetaan, että niistä jokainen on kuitenkin kysyttävä erikseen. Kyselylomakkeen esitystapaa mietittäessä tulee harkita, käytetäänkö sinuttelua vai teitittelyä. Kyselyssä, jossa vastaajana on nuoria, sinuttelu on luonnollinen valinta. (Heikkilä 2010, 48, 57.)

Varsinainen luonnosteluvaihe alkoi viimeisimmän aivoriihien jälkeen. Olin jo aiemmin keväällä 2011 kerännyt teorian tietoa aiheeseeni liittyen, mutta sitä tarvittiin vielä paljon lisää. Alkusyksy 2011 menikin suurimmaksi osaksi teoriaosuuden parissa kirjavuorta selaillessa ja yrittäessäni löytää sopivia lähteitä ja aiempaa tutkimustietoa aiheesta.

Tietoa etsiessäni käytin apuna kirjastojen palveluja sekä hoitotieteen elektronisia aineistoja. Hakua tehdessäni käytin mm. seuraavia hakusanoja: lasten keskinäinen väkivalta, kiusaaminen, koulukiusaaminen, lapsen kehitys sekä väkivaltainen lapsi. Näistä hakusanoista parhaiten tietoa löytyi hakusanalla koulukiusaaminen.

Luonnosteluvaiheen aikana yritin etsiä teoriatietoa niistä aiheista ja asioista, joihin halusin lomakkeen avulla saada vastauksen. Luonnosteluvaihe sisälsi myös kyselylomakkeen ulkomuodon ja kysymysten ulkoasun pohtimista. Keväällä 2012 päätin vielä tehdä kirjallisuuskatsauksen aiheesta, jolla saisin kartoitettua tarkemmin ja johon saisin näkymään jo aiempaa olemassa olevaa tutkimustietoa tulevan lomakkeeni tueksi. Kirjallisuuskatsaus on liitteenä 2. Tutkimuksia etsiessäni käytin apuna kirjastojen omia hakupalveluja sekä löysin jo olemassa olevien tutkimusten lähteistä paljon hyödyllisiä lisälähteitä.

Varsinaisia lomakkeelle tulevia kysymyksiä lähdin miettimään neljän pääkysymyksen avulla. Näiden kysymysten avulla aiempien tutkimusten ja teoria tiedon etsiminen helpottui. Nämä pääkysymykset on esitetty opinnäytetyöraporttini luvussa 1. Näiden kysymysten kautta lähdin miettimään kyselylomakkeelle tulevia kysymyksiä. Mitä halusin kysyä ja millaista tietoa juuri sitä kysymystä varten tarvitsin? Sitä mukaa, kun teoriatietoa kysymystä varten alkoi olla kerättynä, kirjasin ylös kaikki mieleeni tulleet kysymykset, jotta minun olisi helpompi lähteä työstämään lomaketta sen varsinaisessa kehittäelyvaiheessa. Saatuaani teoreettisen viitekehityksen valmiiksi etenin työssäni kehittäelyvaiheeseen, jolloin aloin työstää varsinaista kyselylomaketta ja sen ulkoasua.

11.4 Kehittäelyvaihe

Luonnosteluvaiheen jälkeen alkaa tuotteen kehittäelyvaihe. Luonnosteluvaiheessa tuotteen kehittämistä varten on valittu erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja, rajoituksia ja toimintaperiaatteita. Mallikappaleen laadinta kuuluu tuotteen kehittäelyvaiheeseen. Kehittäelyvaiheessa valitaan tuotteelle lopullinen sisältö, päätetään sen lopullinen ulko- sekä painoasu. (Jämsä&Manninen 2000, 54, 56.)

Suunnitelmaseminaarin loppuun lyömisen jälkeen aloin työstää varsinaista kyselylomaketta ja syventää teoriaosuutta vielä joiltakin osin samalla, kun tein viimeisiä korjauksia suunnitelmaseminaaria varten. Muotoilin jo aiemmin muistiin merkitsemiäni

mahdollisia kysymyksiä helposti ymmärrettävään muotoon sekä kirjasin ylös mihin teorian tietoon perustuvat kysymykset. Maaliskuun 2012 loppupuoli menikin kyselylomakkeen ulkoasun ja kirjoitusmuodon työstämisen parissa.

Valitsin lomakkeelle tuleviksi kysymyksiksi monivalintakysymyksiä (suljettuja eli strukturoituja kysymyksiä) sekä muutaman strukturoidun ja avoimen kysymyksen välimuodon. Strukturoidun ja avoimen kysymyksen välimuoto tarkoittaa sitä, että valmiiden vastausvaihtoehtojen jälkeen on vielä avoin kysymys. Näin saadaan esiin vastauksia, joita lomakkeen laatija ei ole osannut etukäteen ajatella. Monivalintakysymyksissä on valmiit numeroidut vastausvaihtoehdot, joihin vastataan rengastamalla tai rastittamalla yksi tai useampi vaihtoehto. Monivalintakysymykseen vastaaminen on helpompaa kuin avoimiin kysymyksiin, koska vastaajan ei tarvitse muistaa vastattavaa asiaa, vain tunnistaa se. Avoimessa kysymyksessä kysytään vain kysymys, jonka jälkeen jätetään tyhjää tilaa vastaamista varten. (Hirsjärvi ym. 2002, 188, 190.)

Lomakkeen alkuun sijoitin vastausohjeen sekä kysymyksiksi helpot kysymykset omasta iästä ja sukupuolesta. Lomakkeella päätin käyttää sanaa kiusaaminen määrittämään väkivaltaa.

Kysymykset numero 3, 4, ja 5 perustuvat aiempaan tietoon väkivallan muodoista, väkivallan uhrista ja tekijästä sekä väkivallan seurauksista. Kysymyksellä numero 3 etsitään vastausta siihen, millaista väkivaltaa lapset ovat kohdanneet toistensa toimesta. Kysymysten numerot 4 ja 5 taustaa on käsitelty luvussa 6, Väkivaltainen ja kiusaava lapsi sekä luvussa 8 Väkivallan seuraukset. Näillä kysymyksillä haetaan tietoa, siitä missä ympäristöissä lapset toisiaan kiusaavat ja kuinka jatkuvaa kyseinen toiminta on. (Hamarus 2006, 78—79; Klemi 2006, 8; Parkkonen 2001, 6.)

Kysymykset 7 ja 8 perustuvat aiempaan tietoon väkivallan uhrista. Millaisia piirteitä uhrilla on sekä millaiset mekanismit mahdollisesti vaikuttavat uhriksi valikoitumiseen? Tällä kysymyksellä pyritään saamaan vastaus kysymykseen, mistä syistä lapset ovat joutuneet väkivallan/kiusaamisen uhriksi. Kysymyksen avulla pyritään selvittämään myös, mikä merkitys ryhmän paineella on kiusaamiseen osallistumisessa. Hamarus (2006) toteaa, että kiusaaja tarvitsee ryhmän tuen taakseen kiusaamistilanteisiin, sillä yksin ei ole helppoa aloittaa kiusaamaan ketään. Väkivaltaan ei usein myöskään uskalleta puuttua, sillä pelätään, että joudutaan itse uhrin asemaan. Kysymysten

vastausten perusteella lasten asenteista ja peloista puhuminen pystytään ottamaan puheeksi ja voidaan pyrkiä vaikuttamaan kiusaamisasenteisiin. (Hamarus 2006, 110—116; Holmberg-Kalenius 2008, 35—36.)

Kysymyksiin 9 ja 10 pohjautuvaa teoriaa on käsitelty luvussa väkivallan seuraukset. Tutkimusten mukaan kiusaamisen uhrilla voi esiintyä erilaisia psykosomaattisia oireita, masennusta sekä itsetuhoisia ajatuksia. Näiden kysymysten avulla pyritään saamaan vastaus kysymykseen, kuinka kiusaamista kokenut lapsi oireilee. (Hamarus 2008, 79, 104; Parkkonen 2011, 8—9; Salmivalli 2010, 26.)

Kaikkien kysymysten avulla on tavoite pystyä löytämään väkivaltaa/kiusaamista kokeneet lapset, jolloin asiat on helppo ottaa puheeksi heidän kanssaan ja niitä on mahdollista ruveta selvittämään tarkemmin. Opinnäytetyön prosessiin kuuluu myös sopimuslomakkeen tekeminen yhdessä työn tilaajan kanssa sekä tutkimusluvan hankkiminen. Toimitin sopimuslomakkeen sekä suunnitelman opinnäytetyöstäni Sosterin hallintoylihoitajalle allekirjoitettavaksi maaliskuun 2012 lopulla. Samalla toimitin myös opinnäytetyön tutkimuslupa-anomuksen. Sopimus on liitteenä numero 1. Tutkimuslupa-anomus on liitteenä numero 4.

11.5 Viimeistelyvaihe ja lomakkeen esittely

Palautetta tulevasta tuotteesta tulisi hankkia tuotekehittelyn kaikissa vaiheissa. Palautteen hankkiminen sellaisilta käyttäjiltä, jotka eivät tunne tulevaa tuotetta ennestään on eduksi. Tuotteen testaajat voivat ehdottaa tuotteeseen muutoksia ja uusia ratkaisuvaihtoehtoja. (Jämsä&Manninen 2000, 80.)

Kun tuote kaikkien vaiheidensa jälkeen vihdoin valmistuu, alkaa sen viimeistely. Viimeistelyvaiheessa tuotteesta on jo aiemmin saatu palautetta, ja se on testattu, jolloin siitä voidaan vielä hioa yksityiskohtia, laatia sen käyttöön ohjeita tai suunnitella päivittämistä. Tässä viimeisessä vaiheessa tuotetta pitää myös markkinoida ja suunnitella sen tuleva jakelu. (Jämsä&Manninen 2000, 81.)

Lomakkeen sain valmiiksi maaliskuussa 2012. Seuraavaksi minun tuli vain saada palautetta siitä ja esitellä lomaketta vapaa-ehtoisilla. Maaliskuun 30 päivänä minulla oli tapaaminen työelämäohjaajani kanssa, jolloin jätin lomakkeen ja viisi palautelap-

pua täytettäväksi perhepalvelukeskukselle. Perhepalvelukeskuksen työntekijöiltä saamani palaute oli positiivista ja monipuolista. Sain palautetta viideltä vastaajalta. He kaikki olivat samaa mieltä, että lomake oli ymmärrettävä ja selkeä sekä kysymyksiä oli sopiva määrä lapsi vastaajia ajatellen. Lomakkeessa ei heidän mielestään ollut mitään turhaa. Palautteen perusteella tein kuitenkin vielä pieniä muutoksia lomakkeeseen. Muutoksen kohteiksi otin sellaiset kohdat, joista useampi vastaaja oli antanut samanlaista palautetta. Muutama vastaajista oli toivonut lomakkeen loppuun mahdollisuutta omille mielipiteille. Lisäsin tämän palautteen perusteella, mukaan kysymyksen 11 ”Mitä muuta haluat sanoa kiusaamiseen liittyen?”, jolloin vastaajalla on mahdollisuus purkaa loppuun mahdollisia muita tuntemuksiaan aiheesta.

Palautteen perusteella kysymykseen numero 4 toivottiin enemmän vastausvaihtoehtoja, kuten nettikiusaaminen ja koulumatka. Molemmat vastausvaihtoehdot lisätessäni lomakkeen pituus olisi venynyt muutaman rivin verran lisää kolmannelle sivulle, joten päätin lisätä vastausvaihtoehdoksi ”Muualla, missä?” Tämä oli mielestäni lomakkeen ulkoasun kannalta selkeämpää. Kohtaan 3 toivottiin myös vastausvaihtoehtoja lisää, kuten uhkailu/kiristäminen sekä vaihtoehdon ei ole joutunut kiusatuksi. Koska kohdassa 3 oli jo mahdollisuus vastata vapaasti, muista kiusaamisen muodoista, päätin lisätä mukaan vain vaihtoehdon ”En ole joutunut kiusatuksi.” Palautteen perusteella poistin myös kohdasta numero 9 sanan usein. Näin myös harvemmin itsensä surulliseksi kokeneet vastaavat varmemmin kysymykseen. Kysymyksistä 9 ja 10 tuli myös palautetta, että niiden ei tulisi olla viimeisinä kysymyksinä. Tämä toteutui samalla, kun lisäsin mukaan kysymyksen numero 11.

Lomakkeen ulkoasuun liittyvää palautetta oli, että numeroitujen vastausvaihtoehtojen välillä voisi olla enemmän väliä sekä fontin lihavointi toisi kysymykset selkeämmin esille. Palautteen perusteella lihavoin lomakkeen kysymykset, mikä oli hyvä idea, sillä se toi todella kysymykset hyvin esiin ja teki koko lomakkeesta selkeämmän. Riviväljä en pystynyt juurikaan pidentämään, jotta sain lomakkeen pituuden pysymään kahdessa A4:ssa. Palautteen perusteella lisäsin myös lomakkeelle nimen ja alkuun tarkennetun vastausohjeen.

Esitetasin lomaketta myös kahdella sukulaislapsellani, heidän omalla ja vanhempiensa suostumuksella. Testaajina toimivat 11-vuotias poika sekä 9-vuotias tyttö. Näin sain lomakkeelle palautetta lapsen näkökulmasta. Lasten palautteen perusteella lo-

makkeeseen oli helppo vastata, koska kysymyksiin tarvitsi vastata vain ympyröimällä sopivin vaihtoehto. Lasten mielestä kysymykset olivat myös helppoja ymmärtää. Ainoastaan 9-vuotias tyttö tarvitsi tarkennusta ymmärtääkseen kysymyksen numero 9 sanan alakuloinen. Tämän perusteella päätin muuttaa sanan alakuloinen surulliseksi. Valmis kyselylomake on työni lopussa liitteenä 3.

12 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Tutkimusta tehdessä tulisi pyrkiä tekemään mahdollisimman selkeä ja yksinkertainen tutkimus. Tekijällä on oltava valmius korjata omaa toimintaansa, mikäli tutkimuksen onnistuminen niin vaatii. Tutkimuksella pyritään saamaan aitoa tietoa, joka ei riipu ulkopuolisista tekijöistä. Kun mittaustulokset ovat toistettavissa tarpeen mukaan, voidaan puhua luotettavasta tutkimuksesta. Luotettavassa tutkimuksessa kaikki vastaajat ymmärtävät myös asian, johon ovat vastaamassa samalla tavalla. (Hirsjärvi ym. 2002, 23—25, 213.)

Kun halutaan selvittää lasten kokemuksia tutkimuslomakkeen avulla, tulee muistaa seuraavia asioita: Kysyttävä asia eli tässä tapauksessa väkivalta/kiusaaminen tulee määritellä lomakkeessa jollain tavalla, esimerkiksi aivan lomakkeen alussa. Tämä auttaa siihen, ettei vääriä tulkintoja pääse syntymään. Myös asian kertominen suullisesti lapselle/lapsille ennen vastaamista on hyväksi. Lomakkeen suunnittelun ja toteutuksen aikana on otettava huomioon lapsen kehityksen vaiheet sekä lapsen kielelliset ja kognitiiviset taidot, jotta lomakkeesta saadaan ikäryhmälle mahdollisimman sopiva. Usein kysymyksiä kysytäänkin vanhemmilta, vaikka parhaita vastaajia ovat kuitenkin lapset itse. Lapsille vastaaminen on mielekästä, kun kysymykset liittyvät arkiseen elämään ja lapselle itselleen tärkeisiin asioihin. Väljästi määritellyt kysymykset tai ympäripyöreät vastausvaihtoehdot aiheuttavat hankaluuksia vastaamisessa. Mittarin tulisikin olla lyhyt ja napakka, helposti tulkittava sekä kysymysten tulisi olla lyhyitä, selkeitä ja helposti ymmärrettäviä. (Hamarus 1998, 33—34; Lapset lomaketutkimuksen vastaajina. 2007.)

Opinnäytetyön kaikkien vaiheiden aikana noudatin tutkimuksen tekemisen eettisiä ohjeita ja keräsin tietoa vain luotettavien lähteiden kautta. Pyrin käyttämään pääosin 2000-luvulta olevia lähteitä, mutta niiden niukkuudesta johtuen otin mukaan joitakin hieman vanhempia lähteitä. Näissä poikkeuksissa huomioin myös lähteiden luotetta-

vuuden ja tiedon oikeellisuuden. Kaikki lomakkeeseen tulevat kysymykset perustuvat aiempaan jo olemassa olevaan tietoon aiheesta. Pyrin tekemään lomakkeesta mahdollisimman yksinkertaisen ja selkeän, jotta lasten on siihen helppo vastata ja jotta he jaksavat keskittyä vastaamaan luotettavasti loppuun saakka. Hain myös tietoa siitä, millainen hyvä tutkimuslomake on sekä millaisia asioita tulee huomioida, kun lapset ovat vastaajina. Tämän teoria tiedon pohjalta suunnittelin lomakkeen ulkoasua ja kysymyksiä.

Palautteen kerääminen ennen lomakkeen lopullista versiota toi mielestäni lisää luotettavuutta työlleni. Mielestäni oli tärkeää saada lomakkeesta palautetta etenkin lasten näkökulmasta. Lapset voivat ymmärtää asiat erilailla kuin aikuiset, mikä tulikin esille kysymyksiin sisältyvien sanojen valinnassa. Ulkopuolisilta saatu palaute auttaa myös saamaan uusia näkökulmia asiaan ja huomaamaan asioita, joita ei ole yksin osannut ajatella. Kokosin saamani palautteen yhdelle A4:lle ja kävin sen läpi useaan kertaan. Näin varmistuin siitä, että kaikki mielipiteet aiheesta tuli varmasti huomioiduksi. Muutoksia tein kuitenkin vasta useampien yhdenmukaisten palautteiden perusteella.

13 POHDINTA

Lasten keskinäinen väkivalta on aiheena usein unohdettu ja vähätelty. Koulukiusaaminen on terminä varmasti kaikille tuttu, ja usein lasten keskinäiset väkivallan teot uutisoidaankin ja niistä puhutaan ”vain” kiusaamisena. Lapsetkin usein vähättelevät keskinäisiä väkivallan kokemuksiaan ja jättävät ne helposti mainitsematta. Väkivaltaa kuitenkin voi esiintyä koulun ulkopuolella, kuten kotona sisarusten toimesta, harrastuksissa tai vapaa-ajalla, ja siihen tulisikin suhtautua aivan yhtä suurella vakavuudella kuin mihin tahansa muuhun väkivaltaan. Pitkään jatkuneella väkivallalla on vakavia seurauksia lapsen kehitystä ja tulevaisuutta ajatellen, ja siihen tulisikin pyrkiä puuttumaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. (Kääriäinen ym. 2010, 161—162.)

Opinnäytetyöni avulla pyrin helpottamaan väkivaltaan puuttumista ja sen tunnistamista. Toisaalta halusin myös herättää mahdollista keskustelua ja ajatuksia aiheesta. Miksi puhumme ”vain” kiusaamisesta. Lyöminen ja töniminen on kuitenkin fyysistä väkivaltaa ja sanallisesti haukkuminen henkistä väkivaltaa aikuistenkin keskuudessa.

Lomake, jonka olen kehitellyt opinnäytetyönäni, tulee Savonlinnan perhepalvelukeskuksen käyttöön. Lomakkeen avulla on tarkoitus herättää keskustelua. Sitä tullaan käyttämään puheeksi ottamisen apuvälineenä väkivallan tunnistamisessa ja siihen puuttumisessa. Yhteistyö perhepalvelukeskuksen kanssa oli antoisaa ja sujuvaa. Sain tukea opinnäytetyöni eri vaiheissa ohjaajaltani sekä perhepalvelukeskuksen henkilöstön palaute itse työstä sekä aiheesta oli hyvin kannustavaa. Aluksi oli vaikeaa miettiä, mistä ja miten aloittaa opinnäytetyöni tekeminen. Alkuvaikeuksien ja vauhtiin pääsyn jälkeen prosessi eteni kuitenkin melko mukavasti. Aiheeseen sopivan kirjallisuuden ja tutkimusten löytäminen tuotti tasaisin väliajoin päänvaivaa. Kirjallisuuskatsauksen tekeminen keväällä 2012 oli hyvä idea ja auttoi minua jäsentämään ja näkemään jo olemassa olevan tiedon kokonaisvaltaisemmin.

Opinnäytetyöni aihe on hyvin ajankohtainen ja mielenkiintoinen. Viime aikoina on uutisoitu runsaasti ihmisten epätoivoisista väkivaltaisista kostoista sekä uhrien itsemurhista. Kuinka paljon kohtaloita jääkään selvittämättä ja uutisoimatta, on arvoitus. Kun tarve tällaiselle työlle ilmaantui, tartuin aiheeseen innolla. Aihetta on tutkittu melko paljon, ja aiheesta on valmiitakin tutkimuslomakkeita etenkin kasvatustieteen puolella. Suurin osa näistä valmiista lomakkeista keskittyy kuitenkin vain koulu-kiusaamiseen. Kiusaamista tapahtuu kuitenkin myös koulun ulkopuolella, ja sillä on seurauksia lapsen kehitystä ja terveyttä ajatellen, joten oman lomakkeen tekeminen hoitotyöntekijöiden avuksi tuntui luontevalta.

Mielestäni valmis lomake on onnistunut ja käyttökelpoinen. Sen käyttökustannukset eivät ole kovin suuret, sekä käyttö on helppoa ja nopeaa. Valmiin lomakkeen käytöstä päättää kuitenkin työn tilaaja. Opinnäytetyöprosessi oli minulle ammatillisesti hyvin antoisa, koska olen kiinnostunut lasten parissa työskentelystä. Lapsen kehitysvaiheet sekä kehitykseen vaikuttavat asiat selkeytyivät minulle entisestään. Henkilökohtaisesti koen, että minulla on jatkossa matalampi kynnys ottaa tällaisia asioita puheeksi lasten kanssa sekä parempi valmius kohdata lapsia hoitotyön parissa.

LÄHTEET

Brummer, Matti & Enckell, Henrik 2005. Lasten ja nuorten psykoterapia. Juva: WS Bookwell Oy.

Hamarus, Päivi 2008. Koulukiusaaminen. Huomaa, puutu, ehkäise. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Hamarus, Päivi 2006. Koulukiusaaminen ilmiönä. Yläkoulun oppilaiden kokemuksia kiusaamisesta. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

Hamarus, Päivi 1998. Älä kiusaa mua! Miten tunnistan ja estän koulukiusaamisen. Länsi-Suomen lääninhallituksen julkaisusarja 10/1998. Turku.

Heikkilä, Tarja 2010. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Heiskanen, Markku & Ruuskanen, Elina 2010. Tuhansien iskujen maa. Miesten koke- ma väkivalta Suomessa. Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimiva Euroopan kriminaalipolitiikan instituutti. WWW-dokumentti.

[Helminen, Laura & Huttunen, Eevi 2010. Älä lyö mua. Lasten keskinäinen väkivalta ilmiönä ja erilaisten toimintamallien hyödyt ammattilaisille. Kymenlaakson ammatti- korkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. WWW-dokumentti.](http://www.heuni.fi/Satellite?blobtable=MungoBlobs&blobcol=urldata&SSURIaptype= Luettu 11.5.2011. Muokattu 22.11.2010.</p></div><div data-bbox=)

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/21849/Huttunen_Eevi.pdf?sequence=1 Luettu 20.3.2011 Muokattu 23.11.2011.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2002. Tutki ja Kirjoita. Tampere: Tammer Paino Oy.

Holmberg-Kalenius, Tiina 2008. Elämää koulukiusaamisen jälkeen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Jämsä, Kaisa & Manninen, Elisa 2000. Osaamisen tuotteistaminen sosiaali- ja terveysalalla. Vantaa: Tammi.

Järvenpää, Katri & Pekkarinen, Saija 2006. KOULUKIUSAAMINEN –Kuinka opettaja puuttuu. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Hämeenlinna.
<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu01131.pdf> Ei päivitystietoa. Luettu 25.2.2012.

Karimäki, Reeli 2008. Katsaus: Näkökulmia 2000-luvun suomalaiseen lapsuuteen. WWW-dokumentti.
http://www.elore.fi/arkisto/1_08/kar1_08.pdf Päivitetty 23.4.2008. Luettu 18.4.2011.

Karling, Marjo, Ojanen, Tuija, Siven, Tuula, Vihunen, Riitta & Vilen, Marika 2009. Lapsen aika. WSOY.

Kallio, Elina 2005. Aggressiivisuus ja tunteiden säätely. Jyväskylän yliopisto. Opettajan koulutuslaitos. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. WWW-dokumentti.
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/10287/URN_NBN_fi_jyu-2005481.pdf?sequence=1 Ei päivitystietoa. Luettu 8.3.2012.

Keltikangas-Järvinen, Liisa 2010. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. Juva: Ws Bookwell Oy.

Klemi, Anna 2006. Henkinen väkivalta parisuhteessa. Kokemuksia henkisen väkivallan luonteesta ja satuttavuudesta. Puheviestinnän pro gradu -tutkielma. WWW-dokumentti.
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/11210/URN_NBN_fi_jyu-200778.pdf?sequence=1 Päivitetty 1.2.2007. Luettu 3.4.2011-

Koski, Tapio & Liikanen, Petteri 2000. Fyysisen väkivallan esiintyminen hoitohenkilökuntaa kohtaan psykiatrisen sairaalan suljetuilla osastolla. Diakonia ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelma. Päättötyö. WWW-dokumentti.
http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Helsinki2000/liikanen_pasi.pdf Päivitetty 20.12.2004. Luettu 3.4.2011.

Kääriäinen, Juha, Ellonen, Noora. Peutere, Laura & Sariola, Heikki. Lapset ja nuoret väkivallan uhreina. Maahanmuuttajien ja kantasuomalaisten vertailua 2010. WWW-Dokumentti. <http://www.stakes.fi/yp/2010/2/kaariainen.pdf> Luettu 14.5.2011 Muokattu 4.6.2010

Lapset lomaketutkimuksen vastaajina 2007. Tilastokeskus. WWW-dokumentti. http://www.stat.fi/artikkelit/2007/art_2007-04-12_002.html Päivitetty 12.4.2007. Luettu 19.3.2012

Lasten keskinäinen väkivalta yleistä. Yle.fi/uutiset 2008. WWW-dokumentti. http://yle.fi/uutiset/kotimaa/2008/12/lasten_keskinainen_vakivalta_yleista_438233.html Ei päivitystietoa. Luettu. 29.12.2010

Lehtimäki, Kaisu & Myllymäki, Kristiina 2000. ”Sanon tän suoraan: Inhoan kiusaajia.” Koulukiusaaminen neljäsluokkalaisten kokemana. Pro –gradu tutkielma. Erityispedagogiikan laitos. Jyväskylän yliopisto. <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/7778> Ei päivitystietoa. Luettu 24.2.2012

Mäkihalvari, Paula 2000. Koulukiusaaminen - Vihollinen luokkahuoneessamme. Kasvatustieteen pro -gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto. WWW- dokumentti. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/8833/pmakihalvari.pdf?sequence=1> Luettu 6.3.2012. Ei päivitystietoa.

Nurmi, Jan-Erik. Ahonen, Timo. Lyytinen, Heikki. Lyytinen, Paula. Pulkkinen, Lea & Ruoppila, Risto 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. WSOY Oppimateriaalit Oy.

Olweus. Dan.1992 Kiusaaminen koulussa. Keuruu. Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset.

Parkkonen, Anne 2001. Koulukiusaaminen ja siitä selviytyminen. Opaslehtinen vanhemmille koulukiusaamisen tunnistamiseen ja siitä selviytymiseen. Mikkelin ammatikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Terveystoimittaja.

Salmivalli, Cristina 2010. Koulukiusaamiseen puuttuminen. Kohti tehokkaita toimintamalleja. Juva: Ws Bookwell Oy.

Salmivalli Cristina 1998. Koulukiusaaminen ryhmäilmiönä. Tampere: Tammer –paino Oyj.

Seppinen, Ella & Virsu, Hanna 2010. Koulukiusaamisen ennaltaehkäisy ja kiusaamiseen puuttuminen vanhempien näkökulmasta Otsolan koulussa. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Sairaanhoidaja. Opinnäytetyö. WWW-dokumentti.

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/13932/Seppinen_Ella_Virsu_Hanna.pdf?sequence=1 Luettu 6.9.2011 Muokattu 11.5.2011.

Taipale, Vappu 1998. Lasten mielenterveystyö. Porvoo: WSOY.

Teräväinen, Suvi 2008. Näkymättömiksi kasvaneet –Koulukiusaamisen merkityksiä kiusattujen elämässä. pro – gradu tutkielma. Opettajan koulutuslaitos. Tampereen yliopisto. WWW-dokumentti. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu03016.pdf> Ei päivitystietoa. Luettu 25.2.2012

Toimintamalli Raahen seutukunnassa. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisyyn, puuttumiseen ja hoitoon 2008. WWW-dokumentti.

http://www.ras.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/ras/embeds/raswwwstructure/13424_Lahisuhde_ja_perhevakivallan_ehkaisy_puuttuminen_hoito.pdf Luettu 11.5.2011 Päivitetty 28.1.2011

Toivio, Timo & Nordling, Esa 2009. Mielenterveyden psykologia. Tampere. Esa-Print.

Unicef 2009. Artikla 1: Kuka on lapsi?

<http://unicef.typepad.com/main/2009/01/kuka-on-lapsi.html> Luettu 11.5.2011 Ei päivitystietoa.

Vuorisalo, Mari 2004. Ken leikkiin ryhtyy. Leikki lasten välisenä sosiaalisena ilmiönä. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen pro -gradu tutkielma. WWW-dokumentti.

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18188/G0000698.pdf?sequence=1> Luettu 16.4.2011 Päivitetty 18.10.2004

Sopimus opinnäytetyön tekemisestä.

Sopijaosapuolet:

Opinnäytetyön tilaaja: Savonlinnan perhepalvelukeskus / Söstenja Mikkelin ammattikorkeakoulun _____ laitoksen
neitetyön koulutusohjelman opiskelija(t) Sanna SahinjokiOpinnäytetyön aihe: Zasten keskinäinen väkivalta. Zasten väkivallan
kokemuksia kartoittavan kyselylomakkeen laatiminen kehittämistä -
työnä.

Opinnäytetyön ohjaajat:

Ohjaava opettaja: Tuula OhkonenTyöelämäohjaaja: Helena HuttunenOpinnäytetyön arvioitu valmistumisaika: 05/2012

Opinnäytetyön TK-tavoitteet:

TK-TAVOITTEET: Opinnäytetyöhön sisältyvällä tutkimus- ja kehittämistoiminnalla (t&k) tarkoitetaan systemaattista toimintaa tiedon lisäämiseksi ja tiedon käyttämistä uusien sovellusten löytämiseksi. Kriteerinä on, että toiminnan tavoitteena on jotain oleellisesti uutta (Tilastokeskus). Tutkimus- ja kehittämistoimintaan sisällytetään perustutkimus, soveltava tutkimus sekä kehittämistyö.

Muut sopimusehdot: _____

Aika ja paikka SAVONLINNA 30.3.2012

SANNA SAHINJOKI
Sanna Sahinjoki

Opiskelijan allekirjoitus

/opiskelijoiden allekirjoitukset

Arja Sistonen

Toimeksiantajan allekirjoitus

Arja Sistonen, hallintoylihoitaja

Kuka/ Ketkä tekivät? Mikä tutkimus & bibliografiset tiedot	Tarkoitus/ Kohderyhmä	Menetelmä	Keskeinen tulos/ johtopäätös	Miksi valitsit tämän?
<p>Hamarus, Päivi. 2006.</p> <p>Koulukiusaaminen ilmiönä. Yläkoulun oppilaiden kokemuksia kiusaamisesta.</p> <p>Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.</p>	<p>Kohderyhmänä ovat 7-9 -luokkalaiset erikouluista tulevat tukioppilaat.</p> <p>Tutkimuksen tarkoituksena oli pyrkiä ymmärtämään ja kuvaamaan koulukiusaamista ilmiönä. Kuinka koulukiusaaminen saa alkunsa ja kuinka se kehittyy.</p>	<p>Laadullinen tutkimus. Tutkimusmenetelmänä olivat oppilaiden kirjoitukset aiheesta, sekä teemahaastattelut.</p>	<p>Kiusaamisen tavoitteena on yleensä vallan tai aseman tavoittelu yhteisössä. Kiusaamisella saadaan aikaan pelkoa kaikissa yhteisön jäsenissä ja harva uskaltaa puuttua siihen. Kiusaamisen lakkaamiseen vaikuttaa tehokkaasti, jonkun vaikutusvaltaisen oppilaan puuttuminen tai itse kiusatun ymmärtäminen ettei kiusaaminen johtunut hänen erilaisuudesta, vaan siitä että kiusaajalta löytyi usein samanlainen piirre kuin häneltä.</p>	<p>Valitsin tämän kirjan, koska tämä oli hyvä lähde teoriataustaa ajatellen. Kiusaaminen ja roolit sen olivat esitetty selkeästi. Tutkimustulokset olivat mielestäni kiinnostavat.</p>

Kuka/ Ketkä tekivät? Mikä tutkimus & bibliografiset tiedot	Tarkoitus/ Kohderyhmä	Menetelmä	Keskeinen tulos/ johtopäätös	Miksi valitsit tämän?
<p>Kaisu Lehtimäki ja Kristiina Myllymäki</p> <p>"Sanon tän suoraan: Inhoan kiusaajia." Koulukiusaaminen neljäsluokkalaisten kokemana.</p> <p>Erytispedagogiikan laitos. Jyväskylän yliopisto. Pro -gradu -tutkielma. Kevät 2000.</p>	<p>Tutkimuksen kohderyhmänä olivat neljäsluokkalaiset lapset, joiden ajatuksia ja kokemuksia koulukiusaamisesta tarkasteltiin.</p> <p>Tutkimuksen tarkoituksen oli tuoda kuuluviin lasten oma ääni. Tutkimuksella pyrittiin selvittämään, sitä kuinka lapset määrittelevät kiusaamisen, siihen liittyviä sukupuoli-eroja, kiusaamisen syitä ja seuraamuksia, ryhmäilmiöitä, kiusaamiseen puuttumista, sekä lasten omia ratkaisumalleja kiusaamisen lopettamiseksi.</p>	<p>Tutkimuksen aineisto kerättiin ainekerjoituksen ja teemahaastattelujen avulla. Haastattelut olivat yksilö haastatteluja.</p> <p>Aineisto on analysoitu vertaamalla aineistosta esiin nousseita asioita aiempiin tutkimuksiin. Aineistosta esille nousseet asiat on ryhmitelty otsikoitu tutkimusongelmittain.</p>	<p>Tutkimustulosten mukaan kiusaaminen osoitautui ryhmäilmiöksi, johon liittyi monien oppilaiden mukana olo. Kiusaaminen oli toistuvaa ja tiettyyn oppilaaseen kohdistuvaa. Oppilaat kokivat ryhmässä olevan epätasapainoa oppilaiden välillä.</p> <p>Tulosten mukaan kiusaamiseen johtavia syitä, löytyi molemmista osapuolista: sekä kiusaajasta, kuin kiusatustakin. Kiusaajia löytyi viittä erityyppiä: Valtaa hakevia, kateellisia kiusaajia, satutettuja kiusaajia, ajanviette kiusaaja, sekä yksinäisiä kiusaajia. Kiusaamisen seuraukset nähtiin pitkäaikaisina. Oppilaiden mielestä vanhempien antama aika, sekä heidän oma roolinsa oli tärkeää kiusaamisen lopettamisessa.</p>	<p>Tutkimuksessa oli hyviä lähteitä omaa työtäni varten. Tutkimustulokset olivat kiinnostavat, sekä se kuinka lapset näkevät kiusaamisen omassa yhteisössään.</p>

Kuka/ Ketkä tekivät? Mikä tutkimus & bibliografiset tiedot	Tarkoitus/ Kohderyhmä	Menetelmä	Keskeinen tulos/ johtopäätös	Miksi valitsit tämän?
<p>Ella Seppinen ja Hanna Virsu</p> <p>Koulukiusaamisen ennaltaehkäisy ja kiusaamiseen puuttuminen vanhempien näkökulmasta Otsolan koulussa.</p> <p>Opinnäytetyö 2011</p> <p>KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU</p> <p>Hoitotyön koulutusohjelma / Sairaanhoidtaja AMK</p>	<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Otsolan koulun lasten vanhempien mielipiteitä KiVa koulu hankkeesta, koulukiusaamisen ennaltaehkäisystä ja siihen puuttumisesta, sekä siitä kuinka vanhempien mielestä kiusaamiseen oli jo puututtu Otsolan koulussa. Lisäksi tarkoitus oli selvittää, kuinka vanhempien mielestä koulukiusaamista voisi ennaltaehkäistä.</p> <p>Aihe oli osa Lasten ja nuorten terveys- ja tapakasvatushanketta, joka toteutettiin Etelä-Kymenlaakson kunnissa</p>	<p>Määrällinen tutkimus.</p> <p>Tutkimusaineiston hankkimiseen käytettiin strukturoitua kyselylomaketta.</p> <p>Aineiston analyysissä käytettiin frekvenssijakaumaa.</p>	<p>Tulosten mukaan kuva KiVa koulu hankkeesta oli positiivinen. Suuri osa kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, ettei heidän lastaan oltu kiusattu. Kiusatuksi joutuneita oli 16 (N=50) Kiusaamismuotojen välillä ei ollut suuria eroja, ja yleisin muoto kiusata oli sanallinen kiusaaminen. Kiusaamiseen ei vanhempien mielestä oltu puututtu tarpeeksi tehokkaasti, mutta he kuitenkin kokivat saaneensa riittävästi tietoa koulussa tapahtuvasta kiusaamisesta. Rangaistukset, sekä kodin ja koulun välinen yhteistyö koettiin parhaina kiusaamiseen puuttumiskeinoina.</p>	<p>Valitsin tämän työn, koska tässä oli hyviä lähteitä ja tietoa teoriaa varten omaa työtäni ajatellen. Oli myös mielenkiintoista tietää, kuinka vanhemmat kokevat kiusaamisen ja huomataanko kiusaamista lasten kotona.</p>

Kuka/ Ketkä tekivät? Mikä tutkimus & bibliografiset tiedot	Tarkoitus/ Kohderyhmä	Menetelmä	Keskeinen tulos/ johtopäätös	Miksi valitsit tämän?
<p>Teräväinen, Suvi. 2008.</p> <p>Näkymättömiksi kasvaneet – Koulukiusaamisen merkityksiä kiusattujen elämässä.</p> <p>Tampereen yliopisto. Opettajan koulutuslaitos. Pro -gradu tutkielma.</p>	<p>Tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella, kuinka yläkouluikäinen koulukiusatuksi joutuminen vaikuttaa nuorten elämään. Tarkoituksena on osoittaa kiusaamisen välittömät ja pitkäaikaiset seuraukset uhriensa elämässä.</p> <p>Tutkittavina oli kahdeksan samassa koulussa kiusatuksi joutunutta naista.</p>	<p>Laadullinen tutkimus, jonka taustalla narratiivinen filosofia.</p> <p>Aineistona oli tutkittavien kirjoittamat tekstit.</p> <p>Aineiston analyysi enimmäkseen induktiivista, taustalla näkyy kuitenkin myös deduktiivinen ajattelu.</p>	<p>Tutkimustulosten mukaan koulukiusaaminen on todellinen ilmiönä. Kiusaaminen vaikuttaa uhriensa elämään kauan sen loppumisen jälkeenkin. Itsetunnon ja minäkuvan heikkeneminen on yksi kiusaamisen seuraus ja se vaikuttaa pitkälle elämään. Uhreilla oli myös vaikeuksia luottaa toiseen ihmiseen, sekä vaikeuksia ihmissuhteiden luomisessa.</p> <p>Kiusaaminen oli aiheuttanut joillekin uhreistaan pelkotiloja ja ahdistusta, joka näkyi poissaoloina koulusta. Tuloksista välittyi kuitenkin myös selviämisen mahdollisuus ja kokemusten voitoksi kääntäminen.</p>	<p>Tutkimuksen tulokset kiinnostivat.</p>

Kuka/ Ketkä tekivät? Mikä tutkimus & bibliografiset tiedot	Tarkoitus/ Kohderyhmä	Menetelmä	Keskeinen tulos/ johtopäätös	Miksi valitsit tämän?
<p>Laura Helminen ja Eevi Huttunen</p> <p>ÄLÄ LYÖ MUA – Lasten keskinäinen väkivalta ilmiönä ja erilaisten toimintamallien hyödyt ammattilaisille</p> <p>Opinnäytetyö 2010</p> <p>Kymenlaakson ammattikorkeakoulu</p> <p>Sosiaalialan koulutusohjelma / Kasvatus- ja perhetyö</p>	<p>Opinnäytetyö tutki Kuusankoskella, Kymenlaakson ammattikorkeakoululla 3.9.2010 pidetyssä lasten ja nuorten keskinäisen väkivalta seminaarissa olleiden työpajojen toimintakäytäntöjä, sekä lasten keskinäistä väkivaltaa. Työn lähtökohtana oli lapsen kehityksen yhteys lapsen aggressiiviseen käyttäytymiseen.</p>	<p>Tutkimuksen aineisto on koottu tekijöiden itsensä laatimilla palautekyselylomakkeilla. Kysymykset olivat avoimia ja ne toteutettiin lasten ja nuorten keskinäinen väkivalta seminaariin osallistuneille sosiaalialan ammattilaisille.</p> <p>Aineiston analyysi on tehty käyttämällä laadullista analysointitapaa.</p>	<p>Tutkimuksen teoreettisen kyselyn tulosten mukaan lasten ja nuorten keskinäinen väkivalta on yleistä. Väkivaltaa esiintyy fyysisenä, psyykkisenä, kuin myös henkisenäkin väkivalta.</p> <p>Vastausten mukaan myös seminaariin osallistuneet ammattilaiset saivat käyttöönsä uusia toimintamalleja ja ideoita.</p>	<p>Valitsin tämän työn, koska tässä oli hyviä lähteitä ja tietoa teoriaa varten omaa työtäni ajatellen. Halusin myös tietää kuinka yleistä lasten keskinäinen väkivalta on ja kuinka siihen on puututtu.</p>

Kuka/ Ketkä tekivät? Mikä tutkimus & bibliografiset tiedot	Tarkoitus/ Kohderyhmä	Menetelmä	Keskeinen tulos/ johtopäätös	Miksi valitsit tämän?
<p>Mäkihalvari, Paula. 2000</p> <p>Koulukiusaaminen - Vihollinen luokahuoneessamme.</p> <p>Kasvatustieteen pro -gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto</p>	<p>Tutkimuksen kohderyhmänä olivat yhden Jyväskylän yläasteen neljän 9 –luokan oppilaat. 59 oppilasta, joista tyttöjä oli 32 ja poikia 27.</p> <p>Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää oppilaiden kokemuksia koulukiusaamisesta. Lisäksi tutkimuksessa tarkasteltiin kiusaamisen rooleja, syitä ja ilmenemismuotoja.</p>	<p>Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeen avulla, sekä oppilaiden kirjoittaminen kirjoitelmien avulla.</p> <p>Aineisto on analysoitu ryhmittelemällä ja luokittelemalla aineisto tutkimus ongelmien mukaan.</p>	<p>Aineiston mukaan erilaisuus oli oppilaiden keskuudessa suurin syy kiusaamiselle, kuten pukeutuminen, ulkonäkö tai arkuus. Tutkimuksessa kävi myös ilmi, että kiusattu oli usein yksin ja yksinäinen, kun taas kiusaajilla oli suuri joukko avustajia mukanaan.</p> <p>Tutkimuksessa kävi myös ilmi, että pojilla oli suurempi taipumus olla kiusaaja ja joutua kiusatuksi, kuin tytöillä.</p>	<p>Tutkimuksen tulokset kiinnostivat, sekä roolit koulukiusaamisessa. Tästä tutkimuksesta löytyi paljon hyödyllistä tietoa omaa lomaketani ajatellen.</p>

LIITE 2(7).
Kirjallisuuskatsaus

Kuka/ Ketkä tekivät? Mikä tutkimus & bibliografiset tiedot	Tarkoitus/ Kohderyhmä	Menetelmä	Keskeinen tulos/ johtopäätös	Miksi valitsit tämän?
<p>Järvenpää, Katri. Pekkarinen, Saija. 2006</p> <p>KOULUKIUSAAMINEN – Kuinka opettaja puuttuu</p> <p>Kasvatustieteen pro –gradu tutkielma. Kasvatustieteiden tiedekunta. Hämeenlinna.</p>	<p>Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää opettajan puuttumista kiusaamisen oppilaiden näkökulmasta. Tutkimuksessa haluttiin selvittää, mitä opettaja tekee puuttuessaan kiusaamiseen, tai jättäessään puuttumatta siihen, sekä miksi opettaja toimi näin. Tutkimuksessa haluttiin selvittää myös, mitä seurauksia opettajan puuttumisella oli.</p>	<p>Kvalitatiivinen tutkimus. Aineisto koostui 36:sta eläytymismenetelmätarinasta. Tarinat kerättiin kahden koulun 6-7 luokkien oppilailta.</p> <p>Aineisto analysoitu kvalitatiivisesti, teemojen ja tyypittelyn avulla.</p>	<p>Tutkimusten tuloksista havaittiin, että opettajilla oli hyvin erilaisia tapoja toimia kiusaamistilanteissa. Opettajan toiminnalla oli myös merkitystä kiusaamistilanteen ratkaisemisen kannalta. Tutkimuksen aineistosta löytyi tarinoita kiusaamiseen puuttuvista ja ei puuttuvista opettajista.</p>	<p>Tutkimuksen tulokset kiinnostivat.</p>

KYSELYLOMAKE KIUSAAMISESTA

Kysymykset koskevat lasten välistä kiusaamista. Mieti onko joku toinen lapsi kiusannut sinua. Vastaa ympyröimällä yksi tai useampi vaihtoehto.

1. Sukupuoli

1. Tyttö

2. Poika

2. Ikä _____ vuotta.

3. Oletko kokenut viimeisen vuoden aikana, jotain näistä kiusaamisen muodoista koulussa, kotona tai vapaa-ajalla?

1. Nimittely/ Haukkuminen

2. Töniminen

3. Lyöminen

4. Porukan ulkopuolelle jättäminen

5. Muuta, mitä? _____

6. En ole joutunut kiusatuksi.

4. Missä olet joutunut kiusatuksi?

1. Koulussa

2. Kotona

3. Harrastuksissa

4. Vapaa-ajalla

5. Muualla, missä? _____

5. Kuinka usein olet joutunut kiusatuksi?

1. Joka päivä

2. Joka viikko

3. Joka kuukausi

4. Harvemmin, kuin joka kuukausi

6. Oletko nähnyt, jonkun ikäisesi joutuvan kiusatuksi koulussa tai vapaa-ajalla?

1. Kyllä

2. En

7. Oletko itse osallistunut kiusaamiseen viimeisen vuoden aikana?

1. Kyllä
2. En

8. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, niin mikä on ollut syy tähän?

1. "Koska muutkin" eli menit ryhmän mukana
2. Erilainen ulkonäkö
3. Hiljaisuus
4. Muu syy, mikä? _____

9. Oletko tuntenut itsesi surulliseksi viimeisen vuoden aikana?

1. Kyllä
2. En

10. Oletko miettinyt itsesi vahingoittamista viimeisen vuoden aikana?

1. Kyllä
2. En

11. Mitä muuta haluat sanoa kiusaamiseen liittyen?

Kiitos vastauksestasi! ☺

Itä-Savon sairaanhoitopiirin ky.
Keskussairaalan tie 6
57120 Savonlinna
puhelin 015 527 2000

Tutkimuslupa-anomus

Tutkimuksen nimi Kehittämistyö: Lasten keskinäinen väkivalta. Lasten väkivallan kokemuksia kartoittavan kyselylomakkeen laatiminen kehittämistyönä.

Tutkimusongelmat Lasten keskinäinen väkivalta, väkivaltainen lapsi, lapsuus, väkivallan seuraukset, koulukiisaaminen.

Tutkimuksen kohde/kohderyhmät 6-12-vuotiaat lapset. Kyselylomakkeen laatiminen Savonlinnan perhepalvelukeskusten käyttöön.

Tutkimusmenetelmät ja/tai aineiston kokoamistapa Kehittämistyö

Tutkimuksen suorittajat Sanna Sahinjei, sairaanhoitaja, psykologi.
Mikkelin ammattikorkeakoulu.

Sanna Sahinjei
Puollan/en puolla

Anomus käsitelty 10/14 2012

X

lupa myönnetty

lupa myönnetty seuraavin muutoksin

lupa evätty, perustelut

Arja Sistonen

Arja Sistonen
hallintoylihoitaja

Anomus jätetään kahtena kappaleena